

„Fleur de Rose“

bármely apadt arcznak a legvirulőbb egészezes szint kölcsönzi, tökéletesen ártalmatlan, el nem törülhető s a természetes piros arczszíntől lehetetlen megkülönböztetni. A **Fleur de Rose** nem is képzelt szépségképes a kinézetét fokozni, sőt sem szabad azonban a pirosítótval összetévesztetni. Ára 1 frt 20 kr.

Liliom hajpor tökéletesen ártalmatlan az arczbőröz láthatatlanul erősen oda tapad, minden más hajporonak felett rendkívüli finomsága által tűnik ki, az arczbőrnek gyöngy, úde ifjokori átlátszó szép színt kölcsönöz, s elhárítja az arcznak kellemetlen fényességét. Fehér, piros testzsin és sárga színekben, doboza 60 kr. és 1 frt 20.

A Beauté d'Orient által hölgyek, kiknek ritágos szemöldökük s szempilláik vannak, ezeket állandóan s a legártatlanabb módon anélkül, hogy festékek, sőtét színbén egész a feketéig bírhatják. Ára 50 kr.

A legfin. arczrispor csomagokban 10 kral, 4-féle színben.

Schiefer Charlotta,

Bécs, Kärntnerstrasse 14/b, 2. Stiege, 1. Stock.

„LÁTCSÓ“

A legelőnyösebb és legjobb valamennyi kettős tábori látcsó közül a mi, ujonnan javított **látcsónk (Distanzglas).**

Ezen eszköz tisztá, színnélküli, 43 mm objektív-átmérővel; minden szemre alkalmas, még a legmesszibb távolságot is, tökéletes élességgel és tisztán mutatja, s katonai egységeknek, valamint utazás- vagy szini előadásra egyaránt kitűnő. — E látcsó 8 üvegeg bir, 41-szeres nagyítással, compasz és bőrszíjjal közvetlenül az eszközön, valamint szilárd bőrtokkal s szíjjal; dbonkint 9 frt vām- és viteldijmentesen. 4193

Távcsók

6 lencsével, szín nélkül, egészen finom fémbe dolgozva, legnagyobb távolságokat élesen és tisztán mutatva, 15-ször nagyítva 5 frt; 18-szor nagyítva 6 frt; vām- és viteldijmentesen.

Árak utólrhetlenül alacsonyak! Szállítás csak utánvét vagy az összeg előleges beküldése mellett.

Sedelmaier & Schultz, Optische Anstalt, München, 17 Theatinerstrasse 17.

Legnagyobb raktár látsereszi készítményekből, Münchenben.

Hirdetések és előfizetések elfogad-
tatnak a kiadóhivatalban Budapest,
IV., Egyetem-utca 4. szám alatt.

Legjobb és Leghírnevesebb
Pipere Hőlgypor
La VELOUTINE
Különleges Rizpor
BISMUTTAL VEGETIVÉ
CH. FAY, ILLATSZERÉSZ,
PARIS — 9, rue de la Paix, 9 — PARIS.

50 év óta sikerrel használtatik!
Szeptől és májfolttakat, valamint az összes bőrtisztításon-ugokat el-
távolítja jóhatás mellett a **Spitzer-féle szepölő s májfoltt elleni**
arczkenőcs s Salvator-zsappan
valódi minőségben egyedül csak a 115 év óta fennálló **Salvator-**
gyógyszertárban Eszéken, felsőváros Dienes J. G.-nél
kapható. Hatása előmozdítatik, a Spitzer-féle salakos mosdóviz
használata által, 1 üveg ára 50 kr. Ajánlom malakosabb bőrtisz-
tításra a **„Milioz-arczkenőcsöt“**, 1 téglő ára 80 kr. —
Kittinó Lyonai rizpor 1 dohoz 1 frt, kis dohoz 50 kr. 1 téglő
Spitzer-kenőcs 35 kr., 1 darab **Salvator-zsappan** 50 kr.
Mintán többféle utazású létezik, sa Spitzer és Milioz kenőcs
hez használható zsappanba saját céggem be van nyomva és csak
ezen czéggemmel ellátott **„Salvator“** zsappan tekinthető valódinak.
A Spitzer-kenőcs födelén pedig a **Salvator-fej domboru** nyomásban
v. n. feltüntetve. — Raktár Budapestben **Török József** gyógyszer-
tárában, király-utca 12. szám. Postai megrendelések utánvéttel
mellett azonnal eszközöltetnek.

Elismerő levél.

Győr (Törölköt m.) 1889. júl. 6.
Tisztelt uram! A mult hóban küldött 3 adag szepölőkenőccsel
stb. nagyon meg vagyok elégedve. En ugyanis már 18 év, hogy
ezen kitűnő hatás arczkenőcsöt öntől a legnagyobb megelé-
désel veszem és biztosítom, hogy megrendelői száma szépen
gyarapodott általam és fog is. Ugyazintán most is kérek 6 téglő
szepölő elleni arczkenőcsöt egy barátom számára. Üdvözlettel
Várkonyi Sándorné.

Nincs többé fejfájás!!
D. GÖTZ
MIGRAINE-PORA
Huszonöt év óta egyedül, ideges, rheuma-
szerű, sőt gyomorból származó fejfájás ellen
a legjobb sikerrel használtatott, mit több
ezzerre uszó közönség-nyilvánítások bizo-
nyítják, utolsó időben a **madridi udvar**
oltánó eredménynyel használta. 1 katalya
ára használati utasítással 2 frt, egy kis
próba-katalya használati utasítással 1 frt.
Eredetiben kapható csakik egyedül **Fáykiss**
József „nagy Kristóf“-hoz czimzett
gyógyszertárán Budapestben. Postai
megrendelések azonnal eszközöltetnek.

Az kétségtelen, hogy gyakran egészen egy-
szerű, könnyen beszerezhető háziszer meg-
lehetően gyors gyógyulást szerzett. „A Beteg-
barát“ című kis iratban még bizonyítékokat
is találunk arra nézve, hogy még hosszab,
reménytelennek nevezett esetekben is, gyógyu-
lás állott be. Minden betegnek el kellene
olvasni azon könyvet; Richter kiadóintézete
Lipcében ingyen megküldi.

VASÁRNAPI UJSÁG

24. SZÁM. 1890. BUDAPEST, JUNIUS 15. XXXVII. ÉVFOLYAM.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG évi egész évre 12 frt
POLITIKAI UJDONSÁGOK egyútt: fél évre — 6 *
Csupán VASÁRNAPI UJSÁG egész évre 8 frt
fél évre — 4 *
Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK egész évre 6 frt
fél évre — 3 *
Külföldi előfizetésekre a postai
meghatározott viteldij is csatolandó

ZELENKA PÁL

Az ÁGOSTAI evangélikus egyház tiszai kerüle-
tének püspöki széke, mely Czékus István
rozsnyói lelkész halálával megürült, ismét
be van töltve. Be van töltve olyan férfival, a ki
az egész evangélikus egyház által megsiratott
elődjének méltó utódja lesz, s a kibén megvan-
nak mindazok a tulajdonok, melyek
biztosítékul szolgálhatnak arra, hogy
híven, buzgón és sikeresen fogja
teljesíteni úgy egyházi, mint neve-
lési terezen azt a szép missziót, mely
körüli dícsőült elődje oly elévülhe-
tellen érdemeket szerzett.

A tiszai egyházkerületnek Kassán
egybegyűlt küldöttéi előtt e hó 7-én
hirdették ki a kerület egyházközse-
gei által a püspökválasztásra be-
adott szavazatok eredményét. Ez
eredmény elé nem tekintett aggo-
dalommal senki. Oly férfiak, egyhá-
zuk oly kiváló lelkipásztorai, ma-
gyar hazájuknak oly lelkes fiai vol-
tak itt föléptetve jelöltekül, hogy
bármelyikre esett volna a válasz-
tás ezek közül, az egyházkerület
kormányzata mindenképen megbiz-
ható, avatott kezekbe kerül.

Az érdeklődés a választás iránt
mindazonáltal nem volt csekély. Be-
adatott összesen 162 szavazat, me-
lyek közül — három megsemmisít-
tetvén — 92 Zelenka Pál miskolci,
41 Terray rozsnyói, 26 végre Far-
baky nyiregyházi lelkészre esett. A
mint azonban az abszolút többség
a Péchy Tamás kerületi felügyelő
és Stehlo Kornél püspökhelyettes
elnöklété alatt tartott gyűlés előtt
tudva lön: azonnal összeolvadtak
az ellenpártok s a kisebbségben
maradt jelöltek hívei valának az
első, a kik a megválasztottnak kijelentett új
püspököt küldöttségileg üdvözölni siettek.

Ez a jelenség már önmagában legszebb bi-
zonyosága annak, hogy a választás általános meg-
elégedést szült s mindenki által örömmel fogad-
tatott. Ez azonban semmiképen nem volna képzel-
hető az esetben, ha a megválasztott Zelenka
Pál jellemében, képességeiben, erkölcsi tulajdo-
naiban s az általa szolgálta ügy körül szerzett

érdemekben nem találta volna meg teljes indo-
kolását.
De megtalálta. Zelenka Pál egyházának azon
szolgái sorában foglalt előkelő helyet, kiket a
magyarországi evangélikusok egyeteme, aránylag
fiatal kora mellett is, már jó ideje büszkeségei
közé számít. S hogy méltán teszi, kiviláglik éle-
tének eddig megfutott pályájából, melynek főbb
adatait ez alkalommal, mikor az ágostai evange-

világhírű fekete seregébe, melynek soraiban vi-
tézségével annyira kitűntette magát, hogy a ki-
rálytól magyar nemességet kapott, a nyitramegyei
Kutna birtokkal, melytől a család egyik
nemesei előnevét vette. A reformáció Magyaror-
szágon elterjedésének mindjárt a kezdetén a
Zelenka-család is evangélikussá lett nemcsak,
hanem egyuttal nemzedékről nemzedékre egész
sorát a buzgó papoknak kezdé szolgáltatni egy-
házának, kik közül nem egy kiváló
szerepet viselt. Így Zelenka György
1670-ben nyitramegyei, János 1672-
ben zólyomi főesperes és superin-
tendens-jelölt volt s mint beszerze-
bányai lelkész a vallásúldözések
idejében sokat szenvedett s 41 évi
lelkészkedése alatt három ízben
volt számkivetve a pozsonyi vész-
törvényszék által. A vallási üldözé-
sek azonban nem voltak képesek
eltántorítani a családot választott
hivatásától, s „papi családnak“ ma-
radt az mind a mai napig.

A most megválasztott püspök
atyja, Zelenka Dániel, is lelkész volt
előbb Cseh-Brézón, majd Vanyar-
czon s egyuttal nógrádmegyeyi fő-
esperes, anyja, Benediktus Mária,
szintén papleány, a balassa-gyar-
mati evang. lelkész leánya.

Zelenka Pál 1839. augusztus
19-ikén Nógrádmegyében Cseh-Bré-
zón született s hét testvérevel
együtt édes atyjának vezetése alatt
kezdte meg az elemi tárgyak s a
zene tanulását. A középiskolákat
1848-ban Aszódon kezdte meg, Sel-
mezen folytatta s Pozsonyban vé-
gezte, mely utóbbi helyen a theo'o-
giai pályára lépett, azzal a szán-
dékkal, hogy tanárrá képezi magát.
Már mint fiatal theologus, a bányai
egyházkerületből ugyanakkor fönn-
levő többi társaival serényen buz-
gólkodott a magyar nyelv és hazafias érze-
lem terjesztése körül az előkelő német családok
körében, melyekhez megnyerő modora, de külö-
nösen a zongorajátékban kiváló jártassága nyi-
tott neki utat.

ZELENKA PÁL,
AZ ÁGOSTAI EVANG. EGYHÁZ TISZAI KERÜLETÉNEK ÚJ PÜSPÖKE.

Három évi theologiai kurzus s a papjelölti
vizsga letétele után 1859 őszén külföldre utazott
s a jénai egyetemet látogatta, honnan hazatérve,
magánnevelő lön Szilassy Miklós házánál Szügy-

A „Franklin-Társulat“ kiadásában Budapestben megjelent és minden könyvtárban kapható:
A BÉLYEG ÉS ILLETÉKEK ÁTNEZETI TÁBLÁJA.
Irodai használatra összeállította és kiadta
GÁLFFY FERENCZ
pénzügyi fogalmazó a pozsonyi kir. pénzügyigazgatóságánál.
Ára 1 frt. Postán bérmentve megküldve 1 frt 5 kr.

A FÖLDMIVELÉS TUDOMÁNYA.
Irtá
LLOYD FRIGYES JAMES.
Szerző felhatalmazásával magyarra fordította s a hazai viszonyokra vonatkozó jegye-
zetekkel ellátta
MUDRONY PÁL.
Ára füzve 2 frt.

A „Franklin-Társulat“ kiadásában Budapestben megjelent és minden könyvtárban kapható:
ÁZSIA ÉS EURÓPA KÖRÜLHAJÓZÁSA A VÉGÉN.
Baró Nordenskiöld Adolf Erik-től.
Átdolgozta
VARGA OTTÓ
tanár.
Nordenskiöld aczélmetszetű arczképével.
Képekkel és térképpel.
Ára vászonkötésben 2 forint.

A legjobb
brünni szöveteket
eredeti gyári árák mellett a
Siegel-Imhof
féle finom posztógyár szállítja
BRÜNNEN.
Egy elegáns tavaszi vagy nyári
uri öltönyhez
elegendő egy szelvény 3-10 mtr
hosszúságban, a mi megfelel
4 bécsi rőfnek, 1 szelvény ára
4.80 közönséges
7.75 finom
10.50 nagyon finom
12.40 legfinomabb
valódi gyapjából.
Továbbá nagy választékban kapha-
tok: Selyemmel átázott kam-
garok, felöltőkhöz való szövetek,
valások és kirándulók részére
lodének, perzsvanne és tsing-
szalon-öltönyekhez, rendezet-
szerint meghatározott posz-
tók hivatalnokok részére,
mosható szövetek urak és gyer-
mekek részére, valódi pütyök-
mellényzövetek stb. **Keszésé-
get vállalunk, hogy jó árut,
mintaszerint a legponto-
sabban szállítsunk. Minták
ingyen és bérmentve.**

„Kereskedelmi Takaré- és Hitelszövetkezet“
Budapest, Gizella-tér 2. sz., I. emelet.
A TÖRVÉNY ÉRTELMEBEN LERÉLYEGZETT
„JÓ SZIV“ SORSJEGYEK részletfizetésre,
valamint készpénz mellett, szorosán a napi árfolyam szerint 4 frt 90 kr.
Főnyeremény 20,000-10,000 forint.
Legközelebbi húzás f. 6. június hó 14-én.
Ezen, nyemény-tervezetüknél fogva oly előnyös sorsjegyeket következő föltételek mellett adjuk
az 1883. XXXI. t.-cz. értelmében részletfizetésre:
5 darabot 33 hó alatti lefizetésre, a 1 frt — kr.
10 „ 33 „ „ „ „ a 1 „ 90 „
15 „ 31 „ „ „ „ a 3 „ „
Ezen, a törvény által szabályozott módszerét a vásárlásnak mindenkinke a legmelegebben
ajánljuk, megjegyezzük azonban, hogy a részletvétel csak az esetben bocsátjuk a vevő rendel-
kezésére, ha legalább az első két részletet befizeti.
A részletvétel leköött sorsjegyek különféle sorszámból állítatnak össze.
Részletvételre vett sorsjegyeknél az esetleges nyemény minden levonás nélkül a részletv-
etésre illeti. Vélők megrendelések postautalványnyal eszközölhetők s postafordultával
intézkednek el; ideiglenes nyugtával a felvételre szolgál. — Utánvéttel megrendelések nem
vételnek tekintetbe. A t. közönséget figyelemreztetjük azon körülményre, hogy **ügyműköket**
nem tartunk, s így kerünk minden érintkezést egyenesen a szövetkezetetl eszközölni.
Benke, elnök. **AZ IGAZGATÓSÁG: Peterdy,** vezérigazgató.

ben, Nógrádmegyében, mely idő alatt annyira magára vonta a megyei vezérferfiak figyelmét, hogy őt, az igénytelen házi nevelőt s még fiatal embert, megbeybizottsági taggá választották.

Midőn György Vilmost, a pesti segédlelkész, 1862-ben Orosházára papnak választották, Székács József szuperintendens maga hívta meg Zelenkát volt segédje helyének elfoglalására, s még azon év végén fölszentelte. Két évig volt ezután Székács mellett pesti káplán, mely idő alatt nagy segítségére volt a kitűnő főpapnak, különösen az általa épen akkor teremtett gyámintézet ügyeinek vitale körül, mely áldásos intézetnek utóbb buzgó terjesztője, élető lelke lett s az ma is.

1864-ben a tordasi és az irsai egyház egyszerre kereste föl meghívóival s ez utóbbi őt is választá meg lelkészének. Új egyházába maga Székács vezette be s hívei itt annyira megszerették, hogy midőn több a rákoskeresztúri hívek nevében báró Podmaniczky János e sokkal előnyösebb állásra hívta, az irsaiak, csak hogy megtarthassák lelkészüknek, készek voltak kényelmes új paplakot is építeni, melybe házastársát vihessen, — a mi meg is történt. A fiatal pap még nevelő korában megismerkedett egy kedves, derék leánnyal, Balogy Lajos, Hont-és Nógrádmegyék egykori követének s a bányai egyházkerület felügyelőjének árván maradt leányával, Lenkével, őt hitestársul hozta az irsai lelkészlakba, boldog családi életnek vetvén meg alapját.

Nem sokáig maradt azonban Irsán; 1866 február 20-án, mint megválasztott pap, Miskolczon foglalta el helyét, melynek lelkésze maradt azóta folyvást, s püspökké választása is itt érte. Itt töltött 14 évi lelkészkedése alatt fejtette ki azt a buzgó tevékenységet, mely reá vonta egyháza vezérő férfinak figyelmét. Mindenek előtt a zilált anyagi pénzügyek között élő miskolci egyházat igyekezett rendezni, a mi annyira sikerült neki, hogy az most a minta-egyházak sorába tartozik. Tökegyvona 12 ezer forintól százezerre növekedett, azonfölül épített ez idő alatt egy 40 ezer forintba került lelkészlakot, négyezer forintot szegényekházá, szervezett két új tanítói és egy vallásnári állást évi 3100 ft több kiadással, az eddigi tanítókat fizetését is emelte, templomát megújította, temetőjét egész kertté rendezte be, az egyház háztartásának évi tizezer forintnyi szükségletét biztosította s az egyház által fontartott négy osztályú gimnáziumot megfelelő tanerőkkel szervezte. Alakított a mellett egyházi énekkart, filaregyelet, jótékony nőegyletet, egyházi könyv- és képtárt s általában oly szellemmel töltötte el a csak kétezer lelket számláló egyházat, mely példaképpel szolgálhat a legtöbbször, a mi kiderült az általa szerkesztett évkönyvek adataiból is, melyek 23 év alatt nem kevesebb, mint 139 ezer forintnyi adományt mutatnak ki.

Ily áldásos tevékenység nem maradhatott észrevétlenül. A hegyaljai szeniorátus főesperésévé választá, s már e minőségben töltött három rövid évi működésének is megvannak a jó eredményei, a mennyiben egy fiókegyház anyaegyházá felett, három egyházközség 8400 forintot új iskolákat épített, a tokaj-újhelyi szórvány misszió központtá tömörült s az esperesség egész területén példás rend és egyetértés uralkodik. Az egyházkerület már rég fölismerte Zelenka egyházszerző képességét. Már 1869-ben jegyzőjének választotta, mit ő azonban akkor fiatal korára és tapasztalatlanságára való szerény hitvatkozással nem fogadott el.

1874-ben újra megválasztották s ő egész 1886-ig viselte az egyházkerületi jegyzői hivatalt. 1883-tól három évig a kerületi pénztárakat kezelő bizottságok, ugyancsak a népiskolai és vallásnari tanrendet javalló, végre a népiskolai tankönyveket bíráló bizottságoknak volt elnöke.

Tehetségeit azonban az egyház-egyetem is igénybe vette. Tagja volt azon bizottságnak is, mely 1870-ben a vallás- és közoktatásügyi miniszternek a budapesti egyetemmel kapcsolatban föllátható protestáns teológiai fakultás ügyében volt javaslatot teendő; számos vizsgáló-bizottságban szerepelt mint tag és jegyző; tagja volt az egyetemes törvényeseknek, a teológiai akadémiai bizottságnak, a zsinati és az egyetemes bizottságoknak. Érdemes munkája az ügyrend és szervezet szerkesztése.

Munkásságának nagy részét, teljes 26 éven át, az egyetemes gyámintézet ügyének szentelte. 1865-től kezdve mindig ő állítá össze számadá-

sait s 1886-tól ő az áldásos intézetnek egyházi elnöke, melynek új alapszabályait szerkesztette, monografiáját írta meg, ügyében külön lapot szerkeszt s számos emlékiratot adott ki. Mint ez intézet képviselője vett részt több ízben a Gusztáv-Adolf-egyletnek Németországban tartott főgyűlésein.

Az áldozatkészség, melyet az evang. egyház híveinek körében fölkelteni tudott, nem csupán az egyházi, de a közmívelődési céloknak is javára szolgált. A hová hatásköre kiterjedt, mindenütt fölemelte az iskolák színvonalát s javított a tanítók helyzetét. Sokadalu tevékenységében nemcsak szervező tehetsége, nemcsak széles látóköre, hanem első sorban hazafias érzülete is nyilatkozott, s nem sok egyházi férfi van, a ki az egységes nemzeti szellemet annyi sikerrel terjesztette volna hívei között, mint ő.

Zelenka Pál klasszikai képzettségű, tudományosan művelt, nemes gondolkodású s élénk igazság- és kötelességérzettel bíró férfi, hivatását mélyen átérző, türelmes szolgálja egyházának, s lelkes fia hazájának, kitől új állásában, most levén férfikora teljes erejében, még sokat várhat a közügy.

KÖLTŐK LÁTOGATÁSA EGY PIATAL ASSZONYNÁL.

Ezt a látogatást Költő itt új sugárt
Minek köszönhetem? Nevéhez nem talál,
E magányos falu Az út a völgybe le
Elrejtja a nevem. S nem a magasba száll.

A dicsőség s a hír, De ég a tűzhelyem,
Mely titeket kisér, S az rátk fényt derít,
E szorény, távoli Csak hirtől ismeri
Küszöbög el nem ér. A gondok fellegit.

Új asszony vagyok itt, A ki igaz szívet,
Most kezdek élni csak, Boldogságot keres,
Elég, ha udvarom Itten megállnia
Rózsái nyílnak. Egy szóra érdemes.

Szereplés útjain Ha vezetett vidám
Fényt, zajt nem keresek, Költészet, szerelem,
Egyszerű társaim, Akkor Isten hozott:
Madarak, ligetek. Az itt bőven terem!

DALMADY GYÖZÖ.

AZ ELVESZTETT FELESÉG.

Vig elbeszélés.

Írta: KACZLIÁNY GÉZA.

Vidáman pattogott a tűz a kényelmes, világos kis ebédlő vaskályhájában. Az asztal mellett gömbölyű öreg pár fogyasztotta nagy lelki nyugalommal békés reggelijét: dr. Torma Márton és az ő felesége, a kit a városban minden fiatal leány és fiatal férfi «Luiz nélinek» szólított. Ép úgy szerették örök vidámságáért s jó szívéért, mint férjét, az öreg doktort, ki harmincz év óta kedvence a városnak.

Gyermektelen, vagyonos emberek, azon kivételek közé tartoznak, kiket nem értek nagysors-csapások, anyagi gond se háborgatta őket, megtartották életkedvüket és jó kedélyüket.

Mikor a reggelizéssel készen voltak, a doktor rágyujtott kedves pipájára s lapjait kezdte olvasni. Felesége a cselédet csegettette be, hogy a napi parancsot kiadja.

— Ejnye öregem! hiszen ma farsang harmadnapja van, ugy-e? szólott a doktor nejehez.

— Persze, hogy az van, csak jönne már Panna asszony, elkésik az ebéd, el nem készülök a farsangi fánkkal. Jó, hogy jön Panna, — szólott a belépő, aszalt-körte képu vén cselédhez. — Korhely leves kolbászszal, meg farsangi fánk lesz ebédre. Készítsen elő mindent, én is mindjárt kimegyek a konyhába, csak előbb a kártyát rakom ki, jön-e ma vendég.

— Ugyan Lujza, ne bomolj azzal a kártyával, mondá férje.

— Csak hagyj, édes lelkem, hadd vessem ki, ne szólj bele a dolgomba. Te ép úgy nem értesz ehhez, mint én a receptekhez, a miket te szoktál írni. De én nem is szokok bele, hogy bella-donnát tegyél-e bele, vagy ipekakunánt.

— Na hiszen, csak az kellene még — gondolá férje, de jobbnak látta ki nem mondani.

— Sok hasznát vettem már én a kártyának. Tavaly is, mikor számokat álmodtam, megmondta a kártyám, hogy kijön a nyérő szám.

— S te még se nyertél semmit, édes öregem, ugy-e?

— Igen ám, mert én a budai lottóra tettem, pedig a brünnire kellett volna.

Meg volt győződve, hogy csupán azért nem nyert. Vakon hitt a kártyának, és az álmodnak. Gyakran álmodott számokat s ilyenkor mindig a kártyához folyamodott, a mi mindig ambó-ternóval biztatta. Ő rakta a számokat vagy huszonöt év óta, de még soha sem nyert semmit.

Most azt kellett megjövendölnie a kártyának, jön-e vendég? Elővette szervetájá alól, s miután balkezével háromszor megemelte magamagának, («ne tudja a jobb kéz, mit mivel a bal», — mondja az irás is,) kirakta nagy türelemmel.

— Nem áll vendég a házhoz, inkább úgy látszik, mintha előttünk állana út és nagy társaságban lennénk. Látod, itt a három király, négy dáma, ezek itt társaságot jelentenek, a vörös kilencz szivességet.

— Jól van, öreg oldalborda, — tehát mi meggyünk el valamerre. Intézkedjél úgy, hogy egy óra mulva útban legyünk Karámos felé, úgy is régen nem láttuk a tisztartókat. Én megyek az istállóba, ráparancsolok az öreg Andrára, hogy gyorsan készüljön el s aztán ha befog, meggyünk, úgy is nagyon jó szánút van. A kártyának igaza kell hogy legyen.

Ezzel vette kalapját s kiment. Felesége pedig öltözködéshez látott. Panna asszonynak tudára adta, hogy nem lesznek itthon ma ebédre. Az csak a fejét csóválgatta, nem tetszett neki a dolgot illetően fordulata, mikor ő olyan jó ebédet akart főzni, most mi lesz azzal?

Urnoje igyekezett megnyugtatni, hogy csak ne busuljon, semmi baj se lesz azért, majd várhatja őket jó vacsorával este.

Egy óra mulva tetőtől talpig prémes bundába felöltözve, teljesen útrakészen vártak, a mig András előáll a szánnal. De ez csak váratott magára. Öreg, kiérdemült cseléd volt, ép úgy, mint Panna asszony, ki még Luiza ő nagysága kelenyének kiegészítő részét képezte 32 év előtt s azóta folyvást szolgálatában áll.

A doktorné könnyen kifogyó türelme véget ért, a doktor kiment megnézni, mi történt az öreg kocsisal, hogy még se fogott be.

Az öreg András pedig nagy lassúsággal fésülgette ki lovai számtalan fonatokba csavarintott sörényét nagy gondnal, hogy szép göndör legyen. Utolsó percig talált a lovain valami tisztítót, fénysítót valót, pedig azok oly szép fényesek, simák voltak mindég, csak úgy tündöklött szőrük. De hát már ő ezt így szokta. Nincs az a hiu delnő, ki nagyobb gondnal öltözzék egy bábra vagy estélyre, mint a mily gondot András fordított kedves állataira, mikor az urakat kellett vinnie valahová.

— Az ördögbe is, András, hát már soha se lesz kész a lovakkal? Mikor indulhatunk? már egy óra óta készen várunk a feleséggel.

— Ebbe a minutumba meggyünk, tekintetes uram, csak még ezt elvégzem, meg a Villámknak lábán puczolok egy kicsit.

— Ej, ördög vigye, már kihoz a sodromból. Azt mondom, András, fogjon rögtön, punktum! S ezzel befelé indult az öreg ur. András morgott még egy darabig, de azért mégis megkefélt a Villám fehér lábát s csak mikor ezt is kifogástalannak találta, fogott be.

Végre előállott a szán. Csinos, pieziny jármű volt, épen csak két emberre s a kocsisra számítva készült. Alacsony volt, hogy feldőlés esetén, a minek az ily könnyű kis szának

ki vannak téve, az utasokkal szerencsétlenség ne történjen. A doktorok beleköltöztek s miután még egy sereg kis és nagy kendőt, pokrócot és lábszakt magukra szedtek, s Pannának lelkére kötötték még egyszer, hogy jól vigyázzon azalatt itthon, — elindultak, Panna asszony áldásaitól kisérve.

A pihent, jól gondozott angol fajú lovak előbb csak hallgatták a szokatlan csevegést-bongást a szánon, aztán neki iramodtak. András tartóztatta, huzta gyeplőszáraikat, a mig a városból kiértek a sik országútra, aztán neki eresztette a tüzes állatokat. Ilyenkor elemében volt András s gyönyörűség volt nézni, a hogy hajtott, különösen ha négyesben voltak befogva. Ebben igazán művész volt.

Az alföldi utak rosszasága köztudomású. A felöldiek előtt ismeretlen a mély sár, mit «vendégmarasztó»-nak szokás nevezni, holott nem csak «vendég», de kocsi- és ló-marasztó is. Különösen őszszel és tavasszal nem ritkán a szegény párs is kocsistól mindenestől benne marad, belevész. Ilyenkor csak az utazik, a ki kénytelen vele. Csak mikor a föld keményre fagy, hó esik rá s megtörik az utat a kocsik, szának, akkor van igazán jó út, ilyenkor kezdődnek a vidám szánakázások, melyek kellemes mulatságai az alföldi városok lakóinak.

Gyorsan röpült a szán. Az utazás nagyon kellemes volt. Nem volt nagy hideg, a lég enyhe, ködös volt. Későbbben a köd ritkulni kezdett, de a nap még nem tudott áttörni rajta. Az országút mellett levő akáczfák s liczium-bokrok ágai szinte meghajlottak a rájuk fagyott zuzmarától s mikor egy-egy sereg varjú, vagy veréb az ágra röpült, csillogó ezüst pelyhekben hullott alá az árokpárt sima ragyogó havára.

A mily szép a róna nyáron, mikor mindenütt csupa életet lát a szem, ép oly szép téli pompájában, a zúzos hólepel alatt. Kihaltak látszik ilyenkor minden, nem csupán a természet, még a tanyák is lakatlanoknak, elhagyottaknak látszanak. Csupán itt-ott árulja el egy-egy füstölő kémény, hogy ott mégis lakik emberi lény, vagy állat, ha olykor egy-egy kirohanó kuvasz támadja meg az arramenőt éktelen ugatásával.

Bundáikba huzódva ültek benn a doktorok, nagy ritkán váltva szót. A doktor erősen szívta szivarját, hogy ne érezze úgy a hideget, s hogy ne találja az utazást hosszúnak. Feleségének ugyan elég erejébe került a hallgatás, de ha szólott, mindjárt orrára fagyott a könnyű fátynak s kénytelen volt elismerni ez egyszer, hogy vannak esetek, mikor «hallgatni arany».

Jó két óra telt bele, mire Karámosra értek. Karámos szép nagy pusztá, egyik grófi birtokhoz tartozik.

A gróf ritkán fordul itt meg, nincs is itt állandó lakhelye. Tisztartója egyúttal jószágigazgatója is, egész kis király, ki jobban élvezi a gróf szép birtokát, mint az maga. Nincs is az egész majorban több urilak, mint a gazdasági épületekkel körüvezett hosszú földszintes tisztalak, hova akadály nélkül hajtott be a kocsi, a kapu, régi magyar szokás szerint, tárva nyitva állott. A nagy tágas udvarban néhány kifogott szán azt bizonyította, hogy nem a doktorok lesznek itt ma az egyedüli vendégek.

A szán az oszlopos széles tornác előtt állott meg. A tornác lépcsőjén egy-egy nagy agar fogadta az érkezőket, ásitozva és barátságátalanul morogva. Rosszkedvű volt a mióta hő volt az udvaron, a tisztartó már nem olyan szenvedélyes vadász, hogy övig érő hóban is kiinduljon egy-egy hitvány nyúlért, vagy egyéb ily apró vadért.

A csevegés-bongás, kutyaugatásra megnyílt a tornácra vezető ajtó s egy magas, jól megtermett férfi: a tisztartó lépett ki rajta. Nagy

örömmel ugrott a szán mellé, hatalmas tenyérével nagyot csapva a doktor keztyűs kezére.

— Isten hozott, doktorkám, kezeit csókolom, nagysád! Hogy segítsek no? — ezzel elkezdte kibontogatni a kedves vendégeket ruháik tömkelegéből, miket elősietett cselédjei gondjaira bízott, maga pedig karra vette vendégeit és sietett velük a jól befűtött vendégzsobába.

Itt egy alacsony, fürgé kis asszonyka, a tisztartóné fogadta őket, csinos fiatal leányával s vendégeivel. Nagyon örült a kellemes meglepetésnek. Csakugyan igaza volt most egyszer a kártyának, társaságot találtak ott, csupa jó ismerősök, barátokból; öreg urak és asszonyok, csinos menyecskék, pár fiatal leány és férfi siettek mindenfelől üdvözlőkre, volt ölelés, csók elég, minek a háziasszony vetett véget, szilvóriumot, kalácsot hozván, jól esik az ily hideg időben.

Volt aztán sok kérdés- és felelet-zaj. Örvendeztek egymásnak valamennyien. Az asszonyok a doktornét fogták közre. A doktort pedig a tisztartó fogta karra és vitte szobájába, hol már a kártya-asztal föl volt állítva, a kártya kiosztva. A férfiak követték őket, kivéve pár fiatal embert, kik szivesebben időztek a fiatal menyecskék és leányok társaságában, mint a kártya-asztal mellett.

Ott csakhamar bele merültek, s nagy tüzzel folyt a tarokk-párti. Volt a társaságban pár öreg ur, ezek egyike a doktor, kik sok baklövést követtek el játékközben. Ilyenkor előbb vitakoztak, aztán nevétek őket. Vidám nevetések kihallatszott az asszonyokig, a kik már jól tudták, kinek a rovására történik e nevetés és bebecmentek megtámadott, kinevetett férjeik segítségére.

A másik szobában is jól mulatott a társaság. (A nők, ha együtt vannak, nem fogynak ki az érdekes tárgyakból.) Aztán most mult el a vidám farsang s csaknem mind leányos anyák voltak, kiknek még most is jól esik, ha társaságban lehetnek s örülnek, ha leányaik jól mulatnak, — azon czímen nemkülönben maguk is. Ilyenkor fölmerülnek emléükben a régi szép napok, mikor ők báloztak, s vigan lejtették a «palotást», az «isteni minémet», galoppot azokkal a csinos, jó táncos huszárútszettekkel. Luiz nélinek nem volt «eladó leánya», a kit társaságokba vigyen, de azért nem maradt el onnan soha. Csak bába nem ment egy idő óta, a mióta egy kaszinó-bál rendezése takarékosságot szempontból indulva ki, a terem padlóját «vix» helyett háziszappannal kente be. Természetesen, a ki táncolt, nem érezte annyira a fölszálló por kellemetlen voltát, a táncz hevében nem vette észre a kis államsinyt, ép úgy az idősebb férfiak sem, kik a mellékterekben kártyáztak, vagy a buffetben időztek. Annál inkább érezték a szegény gardémok, kik az alacsony kereveteken ülve, folytonosan tüszkölni voltak kénytelenek. Nem győzték egymásnak «kedves egészségére» kívánni, a mint ezt hajdan az illem kívánta, s találgatni a különös természeti tűnényen okát. Csak később árulta el egyike a rendezőnek, ki már akkor nem volt teljesen birtokában öntudatának. (Folyt. köv.)

MEXIKÓRÓL MEXIKÓBÓL.

Eredeti levél.

(Az emberi élet meghosszabbított és megrövidített. — «Amerika az amerikaiaké.» — Leontól Mexikóig. — A mexikói Egyesült-Államok köztársasága és fővárosuk. — Mexikó tavai és vulkán-hegyei. — Puebla. — Bikaviadal. — Mexikó menyegző.)

Minden nemzetnek van egy hírneves tanyája, például a francziákét Charenton-nak, a mexikóiakét San-Hipolite-nak, a magyarokét nem emlékszem, hogy nevezik, csak annyit tudok, hogy a Lipótmezőn van.

Ha én a föld kormányzója volnék, mindenek-

előtt felosztanám valamennyi speciális bolondok-házát! Mire valók is ezek? Hisz az egész világ nem egyéb, mint egy nagy bolondok háza, a melyen, a mit ma János csinál, holnap Jankó elrontja. A világ egyik szögletében ül egy halom tudós. Ott ül például Brown-Segnard, a ki fiatal vért olt a vénkébe, a sántákat táncoltatja a némákat énekelte, mint Szt-Pál; ott a másik, a ki a Szent-Jakab olaját találja ki, a melylyel a tyúkszemtől kezdve a gomrom és szíven át az utolsó hajszálig mindent meggyógyít, egyzóval ott a sarokban ül mind az a tudós és filozófus, a mennyi csak valamit az élet hosszabbá, ha nem is örökké tartóvá tételére kitalálhat. A másik szögletében ennek a földnek pedig van ugyanannyi tudós és filozófus, a kik valamennyien azon iparkodnak, hogy miképen rövidítsék meg és aprózzák el az emberiséget, s kitudorodnak dinamitot, melinitot, puskát, ágyút, torpedót és füst nélküli löport, hogy mennél könnyebben végét szakíthassák annak az életnek, a melyet amazok minden áron hosszabbra nyújtanának. S ha az ember, a ki semmit ki nem talál, csak nézi, hogy ezek mit csinálnak, nem nézi ezt a vén világot bolondnak, hát maga is belébolondul. — Legjobb mindent úgy venni, a mint jön, mert a ki a világ menetelén változtatást akar végrehajtani, az is bolond, és még ahhoz hiába is iparkodik, s csak úgy jár, mint a szabólegények, a kik már a múlt század óta akarnak a hétévből vasnapot csinálni, de a hétfő mindig csak «Blaumontag» marad.

Csak olvassa az ember az ujságot, hogy a muszkák itt gyűjtik össze hadseregüket, a poroszok ott építenek várakat, az angolok emitt intrikálnak az ázsiaikkal, s az olaszok amott játszanak színházfélet az afrikaikkal, — röviden csupa késkészorülés mindenütt. Így egész Európa addig gyűrűközik, míg végre igazán verekedésre kerül a dolog.

Itt Amerikában egész más világot élünk. Az éjszakai amerikai Egyesült-Államok kormányja azon töri a fejét, hogy miképen kerítse hatalmába az egész amerikai kontinenst, Monroe nevezetes mondását, «Amerika az amerikaiaké», igyekezzen benne végrehajtani. De nem későszorülés ám, hanem politikus ügyességgel, azaz puská, ágyú és löpor helyett vasutakat, kereskedelmet és pénzt alkalmazva.

Az Éjszaki-Államok kormányja felhívta valamennyi amerikai spanyol fajtájú országok kormányait, hogy nevezzenek küldöttséget, a mely küldöttséget Washingtonban összegyűlvén, ott kereskedelmi szövetséget készítsenek elő az Éjszaki-Államokkal. Mindnyájan bele is egyeztek, Brazília, Argentina, Chili, Peru, Mexikó, stb. stb.; összegyűltek a delegációk Washingtonban. De mielőtt a dologhoz fogtak volna, a yankeek előbb mézeskenyeret tállaltak elébök. A legdiszesebb vasuti vonatokkal bejáratkák a delegációval a nevezetesebb városokat, megmutatták nekik nagyszerű gyáraikat és intézeteiket, mindenütt nagy ünnepélyességekkel, diszettekkel traktálták. A komoly dologhoz csak azután kezdtek hozzá, azt utójára hagyták. Az amerikai mindenekelőtt praktikus. Ezen alkalommal is bebizonnyult, hogy föl tudja használni azt, a mit a jó benyomás szül, különösen, ha a kisebb a nagyobb szemléli. Közvetlen czéja e kongresszusnak az, hogy a spanyol amerikai piacokról Európát leszorítsák a saját áruikkal. Ennek későbbi válságos következményeit unokáink fogják megérezni Európában.

Beggeli hat óra van, fűtől a vasut és elindul Leonból a főváros felé. Egyhangubb utat nem lehet képzeln. A stációkon csak az állomás-ház látható, a városok vagy falvak rendesen oly távol esnek a vonattól, hogy alig látni itt-ott egy templomtornyot belőlök. Leontól Mexikóig körülbelül 100 mérföld s talán a legnevezetesebb város az egész uton a Miksa császár kivézetéséről nevezetessé lett Queretaro. De az mai nap oly szomorú és csendes város, hogy alig érdemes meglátogatni, csak épen ha az ember kíváncsiságból meg akarná tekinteni a kapuciznosok zárdájának ő falait.

Este 7 óra felé érkezik meg a vonat a fővárosba. Ez az egész mexikói köztársaság szíve és központja. Az amerikai spanyol országokban csak hat város van, melynek százezernél több lakosa van, ezek közt Mexikó a második helyen áll. Ugyanis: Rio-Janeiro 360.000 lakossal, Mexikó 330.000, Buenos-Ayres 300.000, Santiago

(Chili) 200.000, Lima (Peru) 100.000 és Montevideo (Uruguay) 100.000.

A mexikói-köztársaság összes lakosai számára nézve is a második helyet foglalja el a spanyol Amerikában, ámbar Argentína területét tekintve, sokkal nagyobb. Huszonhét állam képezi a mexikói Egyesült-államok köztársaságát. Ezen 27 állam összesen 1.947.000 négyyszög kilométernyi területet foglal el, tehát Európa területének majdnem 1/5 részét teszi. Ez államok között a legnagyobb Chihuahua, 231.267 □ kilométerrel, a legkisebb pedig Flaxkala, 3902 □ kilométerrel. A legnagyobb államban van aránylag a legkevesebb lakos, mert Chihuahuaiban minden □ kilométerre csak egy lakos jut, míg a legkisebben van a legtöbb, ugyanis 35 lakos minden □ kilométerre.

Van ugyan az országban egynehány szép város, de a fővárosnak még árnyéka sem lehet egyik sem, semmi tekintetben. Jól mondja egy

a mexikói Mária-Radna. Tovább robogunk s jobb oldalon terül el a nagy *Texcoco* tava, a mexikói fensík, az aztékok eme tengere; a főváros feje felett függő Damokles-kard. E nagy fensíkon ugyanis három nagy tó van. A *Texcoco*, a *Zumpango* és a *Chalco* (mond: Csalko.) E tavak közt fekszik Mexikó városa, mint egy medencében. Hajdan mindez a terület víz alatt volt. Mexikó városát alapítói a tóra építették. A víz lassacskán visszahúzódott, részint természetes uton, részint emberi munka által; de a város még ma sem egészen biztos e nagy tavak vizétől, ámbar a kormány már milliomokat költött és költ még ma is lecsapolására. Most egy angol társaság dolgozik e nagy művön.

Esős időben, egy pár órai eső után, Mexikóban ladikázni lehet az utczákon. Különösen a mult évben volt meg ijedve a főváros népe, mert fél méternél magasabban állott a víz az egész városban, s lehetetlen volt azt levezetni. Az utolsó

A *Popocatepetl* (a mexikói nyelvben annyit jelent: *havas hegy*) Mexikó legmagasabb hegye, 5427 méternyi magasságra nyúl, a tenger színe fölött. A másik, *Ixtacínhattl*, (szintén mexikói nyelvben annyit jelent: «fehér nő») 5900 méter magas.

Eme két ós vulkán innét kezdve elkísér utunkon, hol elbujva, hol újra felmerülve a láthatáron.

Nemsokára a baloldali határon egy harmadik nagy hegy tűnik fel, ez a *Cuicatpetl* (mexikói nyelvben annyit jelent, mint: «Orizabai csúcs»), mert épen *Orizaba* nevű városka környékén van, 5295 méternyi magasságra nyulva a tenger színe fölé.

Különös érzés fogott el, mikor eme hóval fedett vén hegyet ismét megláttam. Ez az első pont, a melyet a Vera-Cruzba jövő utas a tengeren meglát, 30 mérföldre a part előtt. Először csak egy kis fehér pont a tenger szélén, s csak későbbben vesz föl hegy-alakot.

TÖLGYFÁK VALKÓN, GÖDÖLLŐ MELLETT.

HÁRSFA LANGREITH MELLETT, SALZBURGBAN.

A MŰKEDVELŐ-FOTOGRAFIAI KIÁLLÍTÁSBÓL. — FÁK FÉNYKÉPEI FERDINÁND TOSCANAI NAGYHERCEGETŐL.

idevaló közmondás: Mexikón kívül minden Cuautitlan* (*Fuera de Mejiaco todo es Cuautitlan*).

Mexikó igazán szép város. Nagy, egyenes utcái, szép sétaterai, kertjei, épületei, és az a leirhatatlan nagy forgalom, szóval minden hozzájárul, hogy világváros legyen. Nincs a világon város, a melyben aránylag annyi kocsis volna, mint Mexikóban, sem pedig, a hol az év minden szakában annyi szép virágot lehetne kapni, mint itt; azért is nevezik «Ciudad de los flores»-nek «Virágok városá»-nak.) Ez a nagy város mindenben bővelkedik, kivéve a szállodákat. Van ugyan elég számmal ez is, de tűrhető alig három-négy. Egy éjszakát végre akárhol is eltölt az utas; és így tettem én is.

Másnap korán reggel ismét a vasutara megyek; félhétkor indul a vera-cruzi vonat; — az indóházat elhagyván, egy pár percz múlva egy kis falun megy keresztül. Ez *Villa de Guadalupe*,

* Cuautitlan, egy kis szegényes falu Mexikó környékén.

nagy áradás ugyanott a mult század végén volt, és akkor a víz két egész esztendeig maradt a városban.

Még nem hagytuk el a *Texcoco*t s balról már elérjük a *Zumpango* tavát; ez nem olyan nagy. Most érünk egy újonan képződött tóhoz, mely csak a mult évben született eme fensíkon, az esők vizétől. De ez valóságos tünemény. Még ma is körülbelül két méternyi mély, s különösége abban áll, hogy oly hullámokat csap, mintha tenger, vagy folyó víz volna. Ez a tünemény a tónak egész felületén, mely körülbelül két mérföldnyi, látható.

Egy néhány kisebb stációt elhagyva, elérünk egy kis falu felé. Neve «*Apam*». Ezen a környéken terem a legjobb nemű *kaktusz*, és innét szerzik a legjobb *kaktusz-tejet*, azaz a «*pulque*»-t. Lehet mondani, hogy *Apam* a *kaktusz-tejek* Tokajja. Elhagyván ezt a falut is, jobb kézzől felmerül a határon két nagy hegy. Egyik a *Popocatepetl*, a másik az *Ixtacínhattl*. Fenséges látvány! A forró égőv napsugarainál a hóval fedett hegyek.

Fel- és eltűnik a három nagy hegy, a vonat robot tovább; 11 óra felé *Apizaco* nevű állomáshoz érünk, ott vonatot váltunk, a mely egy félóra múlva elhagyja a vera-cruzi utat, és zöldelő hegyeken, festői völgyeken keresztül robot tovább, s délután egy óra felé utunk végére, *Puebla* városába érkezik.

Puebla városnak 75 ezer lakosa van s Mexikó köztársaságnak talán legvonzóbb és legesinosabb városa. Feltűnő a tisztaság, a mely itt uralkodik. Szép egyenes utcák, s nagybörészt egyemeletes, régi spanyol modorú házak. Feltűnően sok templom van itt, s a sok templommal természetesen sok papság. Ebben az országban majdnem minden városnak van mellékneve, így ennek elnevezése «Az angyaloké» (*Puebla de los Angeles*).

Magában a városban, de még inkább annak környékén, számtalan gyár van. A város közelében található ama gyönyörű kő, melyet «*pueblai márvány*»-nak (tlaxcaltéki nyelven «*teocali*») neveznek, a melyből asztalokat, szobrokat, és

KAIIVÁS. (LANG JÁNOS.)

KRISZTUS. (MEYER JÓZSEF.)

FILÁTUS. (RENDL TAMÁS.)

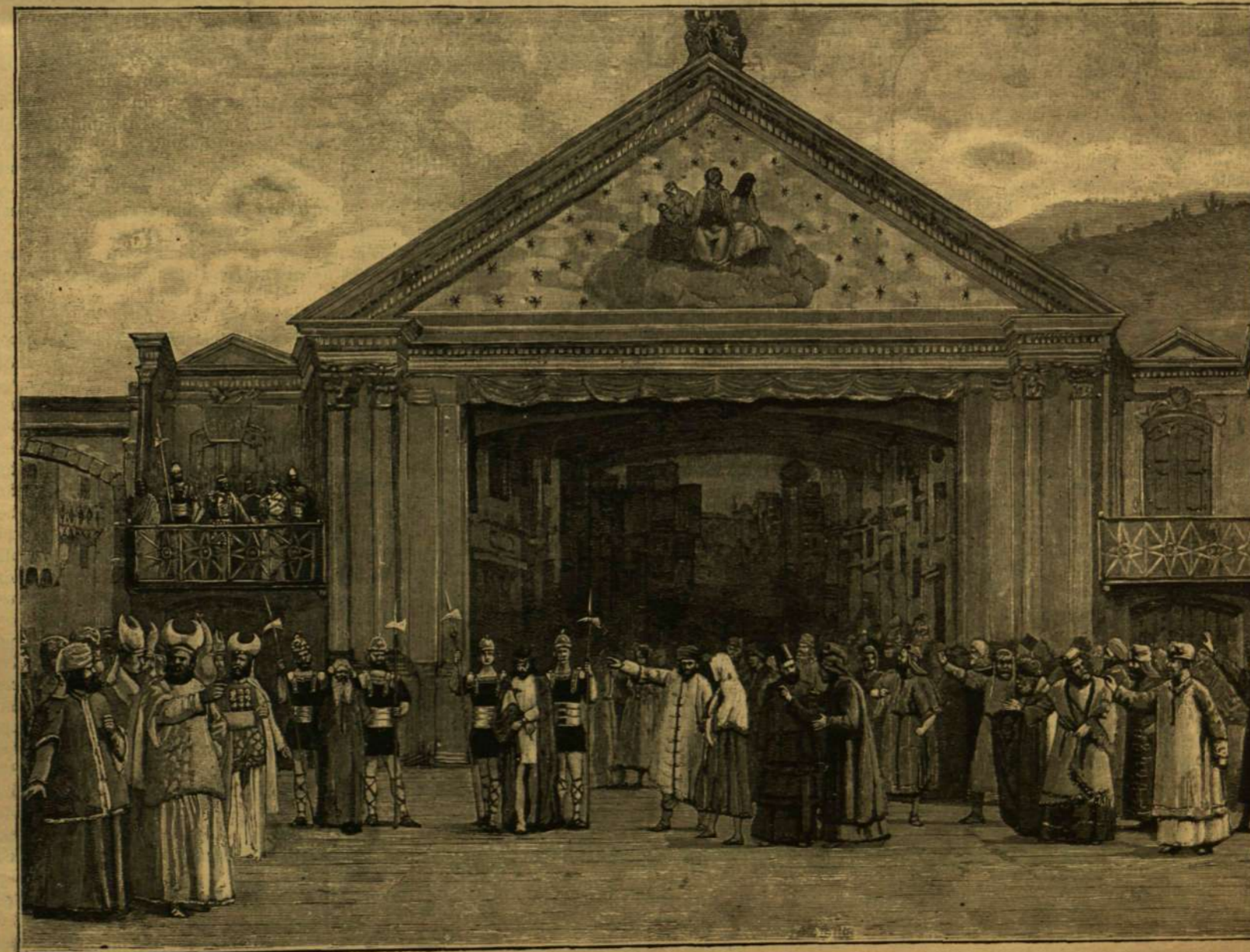
mindenfélé művészi faragványokat készítenek, melyek fölötté szépek, mert eme kő majdnem átlátszó, és néha szinte üvegnek látszik.

Puebla az ország egyik legrégebb városa, történelmileg is nevezetes. Itt verték meg a mexikóiak Zaragosa vezénylete alatt az egyesült francia hadsereget 1862-ben, s azóta a várost «*Puebla de Zaragoza*»-nak nevezik. Közoktatási, ugyszintén kereskedelmi tekintetben a főváros után az első helyet foglalja el, jövőben pedig

még jobb kilátásai vannak, mert a mostani vasúthoz még három vonalat építenek, a melyek által a délibb államokkal is szorosabb összeköttetésbe jutand.

Levertem magamról az úti port, ebédre elköltöttem egy jó mexikói «*paprikás pulykát*» (*Mole*), és neki eredtem a sétának. Épen vasárnap volt: hová menjünk? kérdezek barátaim. Hát a hova a legtöbb nép tódul. Ma vasárnap van, hát menjünk a bikaviadalra.

Borzasztó nagy kerek épület az, hol ezeket tartják, a szabad ég alatt, egy kerek czirkusz, garáncsokkal, a hol a nép, a nézőközönség ül. Tizenegy ezer ember fér oda be. És a tér ugy tömve volt, hogy egy almát nem lehetett volna köztük elhelyezni. Fent a főpályában ül a «*biró*», ki rendesen a város főtisztviselői közül választatik; háta mögött egy katona trombitával a jeladásra. Fél öt az óra, megharsan a jelszó. A katonazene elkezd játszani, és a téren megjelen a viadorok serege,

KRISZTUS FILÁTUS ELŐTT.
AZ OBERAMMERGAUI PASSZIÓ-JÁTÉK.

uniformisban. Legelől jön a kapitány (a ki a bikát megöli, spanyolul: *matador*), utána jön hat legény, kiknek hivatása a biszát vörös nagy kendőjökkel (*capote*) ingerelni, s azután a zászlócskákat (*banderillas*) nyakába szurni. Ezek után jön 4 lovas, körülbelül három rőf hosszúságú ruddal, melynek végén kurta vasszuronny van. Ezek a döfők (*picador*). Ezek után jön ismét nyolc legény, ezek a szolgák, kik négy felszerszámolt és felpántlikázott öszvért tartanak gyepölőszáron. Ezen az öszvéren az agyonszurt bikát vonják majd ki a térről. Az egész sereg sapkáját levéve köszönti a bírót, aztán a közönséget, s erre szétoszlanak, kiki a saját helyére, s várják a további trombitaszót, s a mint az megharsan; egy kis ajtót megnyitnak és előrohan a térre az első bika.

Először csak játszanak vele. Ha a bika — mint itt mondják — jó, azaz ha vad, hát neki ront az első lovasnak és lónak, s akkor ez az ember a vashegyű ruddal megszurja, s védi magát és a lovat. Ha a bika rossz, hátat fordít a lónak. De ha csakugyan «jó», hát neki ered, döf, sokszor mint valami rongyot emberestől felfordítja. Erre tapsol a közönség, és harsog a muzsika örült módra!

A borzasztó zajból kihallatszik a trombita szó, ez a jel a második felvonásra. Ekkor kivonulnak a lovasok, és most egy segéd hívja a bikát és annak nyakát végre két vasborogall ellátott pálcát tűz, mely pálcák rendszeren mindenféle fantasztikus módon vannak felezifázva. Rendszeren hat pár ilyen pálcát szurnak a bika nyak-szírtjébe.

Ismét harsog a jelszó; és most következik a főmunka. A már teljesen megvadított bikát most a kapitány hívja vörös kendőjével, jobb kezében egyenes kardot tartva. A bikát előbb elkábítja, azaz hagyja, hogy feljele rohanjon; s rendszeren a harmadik rohanáson leszurja. De ennek a bika-viadali művészetének (így nevezik itt!) mindig taktilakai rendszeren kell történni. A kapitánynak ugyanis ki kell szemelni a kellő pillanatot, hogy kardjával készen legyen, oly módon, hogy a bika saját maga rohanjon a kardba. Ha a kapitány ügyes, és a bika vad, hát az első szurásnál rögtön összerogy az állat. Ekkor harsog a zene, a taps, és a bravók. Ha a bika félénk, sokkal nehezebb megölni, mert nem rohan bele a kardba. És ha a kapitány nem elegendő ügyes, nem sikerül a bikát jól megölnie, és akkor még nagyobb a zűg és futólés a közönségben, mely néha annyira fölingerül, hogy narancsot, kalapot, még székeket is dobál a küzdő térre. Mikor a bika már a földön hever, jönnek a szolgák az öszvérekkel, s nagy galoppban kivonszolják az állat testét.

Ily módon következik aztán még négy bika. Nem szükségesek mondanai, hogy sok vér folyt itten, néha embervér is. Az efféle játék nem a civilizáció idejébe való. De a spanyol eredetű népeknek a bika-viadali a legnagyobb élvezetek. A szegény ember vasárnap képes elzalogosítani egyetlen takaróját (a mit itt köpeny helyett viselnek, neve: *lorongo*), csak hogy a bika-viadala elmehessen.

Eljött az est, s rövid séta után korán lefeküdtem, hogy másnap korán felkelhessek. Mert reggel öt órákor leend a nagy templomban a nagy esküvő, a melyre voltaképpen idejöttem.

Még sötét van ily korán, de a nagy templom előtt, dacára a kivételes óráknak, már meglehetősen néptömég sűrűlödik, csak kíváncsiságból, hogy láthassa a «noviá»-t (menyasszonyt). Meg is érkezik a kocsik sora, bevonul a menyasszony jövedő férjével, és én is, mint vendég, helyet foglalok az első székeken.

Elkezdődik a ceremónia. Ott áll a jövedő pár, előttük a pap, sokat kérdez is, mond is nekik, hogy mit, bizony nem tudom, ámbár már magam is úgy jártam, de mikor velem végezte a szent házasság ceremóniáját az itteni (leoni) pap, hát mindenféle röplütek gondolataim, hallottam, hogy a világ zűg körülöttem, csak azt nem hallottam, a mit a pap mondott.

Véget érve az esketés, jön a szent mise, s el kezd a zene játszani. A mi nekünk itt különösen feltűnik, az, hogy itt a templomban nem zenelnek ájtatos templomi darabokat, hanem akármiféle tánczenét. Igen ritka eset, hogy az ember itt a templomban egyházi zenét halljon. Így eme hosszú szent mise alkalmával is mindenféle operadarabokat és keringőket muzsikáltak. Az,

a ki e zenét ily alkalommal, mint vendég, hallgatja, mindenesetre profánusnak veszi minden hangját. — De mily érdekes kelt ez a zene abban az emberben, a ki az oltár előtt térdel, és mindenkorra magára veszi a házasság szent kötelekét, s a ki azon percekben az életnek talán legfontosabb lépcsőjén térdel.

Mikor az én esküvőm volt, a Leonban garnizonban levő lovas regiment zenekarnagya abban a tiszteletben részesített, hogy menyegzőm alkalmával az egész zenekarát (42 ember) a templomba hozta, hogy ott muzsikáljanak. Az első darab, a mit játszottak, — ki hinné? — a «*Kossuth induló*» volt! Azután játszottak egy csárdást. De nem magyar csárdás volt ez, hanem mexikói (vagy inkább spanyol) tánc, a melyet itt «*Danza*» név alatt ismernek. De eme tánc neve is «*Emlék Magyarországról*» (*Recuerdos de Hungría*), mert nekem egyetlen zene születtém lévén, hogy is kereszteltem volna másképen? Tehát, ha nem is magyar tánc, de mégis volt benne valami magyar.

Az utolsó, a mit többek közt muzsikáltak, egy potpourri volt Rigolettóból. No, ez már csakugyan nem idevaló volt. Azt a nótát hallgatni: «*La donna mobile*» — Az asszony ingatag, mikor az ember házasodik!

Hogy visszatérjek ahhoz, a mit elkezdtem, ezen alkalommal is ájtatos meghallgattam az egész «program»-ot, az utolsó «*Ite missa*»-ig. A mise után valamennyien az új házások szülői házához mentünk, s ott reggeliztünk csokoládét, de oly finomat, a milyent csak Montezuma² ivott a maga idejében. A reggeli után ismét az egész társaság kocsiakra ült, és kimentünk az új házaspár birtokára (hazienda)³ a vasút közelében. Dálben következett a nagy ebéd. De nem francia «*Menu*»-vel, hanem csupa nemzeti (azaz mexikói) eledelekkel és italokkal. Ebéd előtt felhajt az ember egy pár pohárka «mezcál»-t.⁴ Az ebéd pedig állt a következőkből: Első ételle volt: rizs-kása-leves *Uaca-mol*-val; ez utóbbi egy gyümölcsből készül, melynek neve *Aquacuate*, (a francziák «*beurre végétal*»-nak hívják). Együmmes zöldes húsa olyan finom és lágy, mint a vaj, sóval, paprikával és eczettel igen jó ízű saláta-féle étel. E leves után egy nagy tál került az asztalra, apróra vágott disznóhússal, erős paprikás mártással, hasonlít a magyar gulyás-húshoz, csak hogy sokkal esipősebb. Ez után jönnek a tojások, szintén vastag paprikás mártással, ezt itt «*parasztos tojás*»-nak (*hueros al rancho*) nevezik. Ezután következnek a «*Huachinango*»; a mexikói tenger legfinomabb hala (talán az egész világra is, mert kitünő izehez hozzá kell tenni ama különösét, hogy az egész halban nincsen egy szálka sem), melyet itt roston sütenek meg, és oly jó, hogy még a legnagyobb inyenc is el volna tőle ragadtatva; a huachinango után jön egy egész kis kecske, megsütve. Ezt úgy sütik, hogy a földbe egy nagy lyukat ásának, s abba tüzet tesznek; mikor ez a tűz legett, annak a helyebe teszik a megtisztított kis kecskegödölyét, és a lyukat betakarják szintén égő szénnel, egy vagy másfél óra múlva kivesszük onnét készen, s kitünő falat lesz belőle. Ezt nevezik itten «*Chivo en barbacoa*»-nak s a barbacoa után jön a fődolog! A paprikás pulyka! Ez a valódi mexikói nemzeti eledel s a menyegzői ebéd főfogása. Nines lakodalom pulyka nélkül, s onnét is ered a mondás, hogy itt nem azt szokták kérdezni, hogy: «*mikor lesz az esküvő?*», hanem hogy: «*mikor eszünk pulykacombot?*» Kitünő eledel is ez a paprikás pulyka (neve itt: «*Mole de guajolote*», de a receptjét nem tudom elmondani, annyit mindenfélet belekevernek, — még kakaót is, — hogy soh' se tudtam a módját eltanulni. De ha valami kíváncsi menyecske tudni akarja, megkérdezem itt egy komámasszonyomat.⁵

Záródkul jön még mindenféle édesség, nagyobb részt gyümölcsökből készítve. Az édességek után a kávé, mely itten a saját honában van. Ebéd után következnek a tánc. Egy-két polkát tánczolnak, de mégis jobban szeretik az induló

¹ J. F. *Dávila*, zongora után rendezte el zenekara számára. Később bejárta zenekarával az éjszakai-amerikai nagyobb városok egy részét. Nagyhirű karmester volt.

² Utolsó benszülött császára Mexikónak.

³ *Hazienda* = nagy birtok; *ranchó* = kicsiny birtok.

⁴ Raktusból szírt pálinka, fehér mint a víz, meglehetősen jó ízt, és egészséges.

⁵ Az utolsó tál étel a pasuly. E nélkül nines mexikói ebéd, ennek soha sem szabad kimaradni. A szegényeknek egyetlen ételle a pasuly paprikával. (*Frijoles con Chile*.)

«*Danza*»-t: ez spanyol, vagy inkább kubai tánc, melyet legjobban Havannában tánczolnak. Körülbelül úgy járják, mint a magyar lassut, vagy még lassacsábban. Ez igazán a szerelmesek táncza, mert miialatt az ember alig mozgatja a derekát, és majdnem egy helyen áll, azalatt szépen lehet beszélgetni kinek-kinek a párjával. A mi frisebb, az az igazi mexikói tánc, mely még az indiánoktól ered, neve «*jarabe*». Két-két pár járja rendszeren, a többi nézi a különféle fantasztikus figurát, a mit a két tánczó elkövet. Lépése eleinte hasonlít az oláh «*horá*»-hoz, és rendszeren olyan toborzó-félevél végződik, a melyet csak a parasztek tudnak igazán jól tánczolni. A muzsika 2—3 hegedűből, egy furulyából, és 4—5 kisebb nagyobb gitárféle instrumentumból áll.

Igy mult el a nap. Jött az alkonyat, és jött a vonat! Minden ember vasútra szállt, csak az új házaspár maradt a birtokon. «*Felicidades!*» (Sok szerencsét!) — volt a köszöntés, — melylyel az új házaspártól elváltak.

Talán meg is unja olvasóm a sok furcsa szokás leírását. De hát régi közmondás, hogy valahány ház, annyi szokás. A világ mindenütt világ, csak hogy itt pénteknek nevezik azt, a mi ott vasárnap. A közmondásoknak fele rendszeren az igazság. «*Ubi bene, ibi patria*», mondja egy diák közmondás, de én azt tartom, hogy sokkal igazabb ennél a magyar közmondás, mely szerint: «*Mindenütt jó, de legjobb otthon*». Otthon: a mi szeretett magyar hazánkban.

Sennor Vilmos.

AZ OBERAMMERGAU PASSZIÓ-JÁTÉK.

Tíz esztendei szünet után a jelen évben ismét megtartják a passzió-játékokat a bajor Oberammergauban, mely kis havasi község e játékokról lett híressé. Kétszáz évvel ezelőtt, midőn ezen a vidéken nagy pestis uralkodott, a kegyes lakosok a büntető isteni harag kiengeszteléseül hozták dívatba azt, hogy minden évben husvét táján Krisztus szenvedését élő képekben ábrázolják. Azóta az idők nagyot változtak s a kegyes szertartás lassanként valóságos látványossággá lett, melyből a bajor havasi parasztek nagy jövedelmet húztak. Ma már valóságos színházuk van, Münchenből Oberau-ig vasút épült s attól kezdve kényelmes kocsit vezet a havasokhoz. Oberammergaun mintegy 1500 főre menő lakossága, sőt a környék népe is e szent előadást tartva legnagyobb jövedelmi forrásának, az ünnepies előadásokat nyár közepére teszik, midőn az idegenek könnyebben juthatnak el e helyre s a modern izlésnek megfelelően (akár csak a meiningeni színészeknél jártak volna iskolába) az élőképeknek minél nagyobb történeti hűséget és festői szépséget igyekeznek adni.

Oberammergau vidéke már magában is igen érdekes nézni való, a legszebb pontok egyike a bajor alpesek között s csak oly jól van felszerelve vendégfogadókival, vezetőkkel s más, a turisták igényeit figyelembe vevő intézményekkel, mint a szomszéd Svájc leglátogatottabb helyei.

Környékén igen sok a nézni való, legnevezetesebbek a Zugspitze hatalmas csúcsai, a Graseck nevű erdőszlak, gyönyörű kilátással és vad hegyi patakkal, az úgynevezett «*Blaue Gumpel*» tengerszem festői hegymagányban, a most sörözőházzá alakított Ettal-zárda, s végül maga Oberammergau városa is, melynek csinos svájci izlésben épült házain csaknem minden fal bibliai freskókkal van díszítve s mely mögött a Köfel nevű domb csúcsán 60 láb magas vaskereszt emelkedik.

Nemcsak e külsőségek jelölik Oberammergau és vidéke áhítatos működését (a rossz nyelvek azt mondanák, üzleti foglalkozását), de egyúttal az a körülmény is, hogy a lakosok nemzedékről nemzedékre mindenkor csak a szent történettel foglalkoznak, mint zenészek, festők, szobrászok és költők, s kis gyermekkoruk óta játek helyett is az élőképek előadása főteendőik közé tartozik. A hosszas foglalkozás valóságos tehetségeket is fejt ki köztük. *Zwink János*, mint festő, akármely országban híres ember lett volna, bár ő csak itt működött s művészi munkája csak a passzió-játékok javára szolgált. Még sokkal több tehetség fejlődött ki nála, a szobrászat terén s mint fametszők és különösen bábfaragók, ma is messze földön híresek.

A színház, a melyben jelenleg az előadásokat tartják, a városon kívül fekszik s igen nagy fa-

épület. Maga a színpad 170 láb széles, 85 láb mély s öt részre oszlik: középen van a szabad tér az élő képek csoportjai számára, két oldalt vannak Pilátus és Kaifás házai, ezeken túl, jobbra és balra, nagy kapuk vezetnek Jeruzsálembe s egészen hátul dombvidék fekszik, mely az Olajfák hegyét akarja ábrázolni.

A szereplő egyének kizárólag helybeli parasztek s nagyrészt olyanok, kik már évtizedek óta ugyanazt a szerepet adják. Tizenöt férfi közülük műfaragással, egy építéssel, egy szobafestéssel foglalkozik, egy asztalos és egy pék. A város egyik legtekintélyesebb polgára, *Diemer János* szállodatulajdonos, *Herodes* szerepét adja. *Krisztus* alakítója *Mejer József*, kik feltünő szép alak, bár már jóval fölülhaladta azt a kort, a melyet *Jézus* a földön élt, *Zwink János*, egyik főrendező, *Judást* ábrázolja. A város felöltött lakosai már a mult év nyarán husz tagú bizottság által választatták ki a szereplőket s azokat ezen idő óta hetenként egyszer — vasárnap délutánonként — nyilvánosan is szerepeltették. Egy-egy ünnepies előadásra a legutóbbi alkalommal átlag 6000 látogató jelent meg, közöttük igen nagy számmal angolok, a kik annyira érdeklődnek az oberammergau-i játékok iránt, hogy lapjaik minden egyes nagy előadásról külön tájékoztató tudósításokat szöktak közölni.

Az előadás napját ágyulóvések hirdetik, de előbb az egész nép templomba megy, hogy ezzel is hirdesse vallásos érzületét, mely annyira jellemző, hogy nemcsak a házakban, de a kertekben és mezőkön is mindenhol feltaláljuk a keresztet, kápolnákat s szentképeket, s az előadás alatt igen gyakran megtörténik, hogy az előadók valóban keserű könyveket hullatnak, mintha az üdvözítő kinzenvedéseit épen most történnének. A nézők külföldi része, mely a németeken kívül főképp amerikaiakból és angolokból áll, kevésbé meghatott, de az olecsobb helyeken ülő helybeli bajor parasztek nem titkolják bánatos érzelmüket. A nagy faszínházba körülbelül 4000 néző fér el, de azért rendszeren nagy a tolongás. Emeltesre méltó különben, hogy ezek az olecsó helyek, — ellentétben a rendes színházakkal — közelebb vannak a színpadhoz s a nézőtér fedetlen részét teszik, míg az uri közönség a fedett helyről távolabb látja maga előtt az élő képeket s így az illúzió nagyobb. Az orchestrum, melynek tagjai is helyi zenészek, kik a templomokban s kórusmákban is működnek, közvetlenül a színpad előtt foglal helyet.

Közvetlenül az előadás előtt ismét megdördül az ágyu s erre a színpad mindkét oldaláról izlésesen öltözött csoport jött elő s sorba állanak a színpad elején. A kar vezetője áhítatos figyelemre inti a hallgatókat s emlékezteti őket arra, hogy a világ megváltása Krisztus önfeláldozása által történt. A kar pedig erre közepén megoszlik és egészen oldalra vonul, a függöny fölemelkedik s megkezdődnek az élőképek bemutatásai. Az első képek rendszeren az ó-testamentumból vannak véve, Krisztus eljövététől jósló események. Így az égből hullott manna az urvasora jelképezője; Eszter felmagasztalása Ahasver által a zsidók megaláztatását és a kereszténység eljövetelét jelzi. Abel meglöletése, Izsaák feláldozása, Jób szenvedései is előadottak, mint oly tárgyak, melyeknek hasonmái vannak Krisztus életében. Minden egyes élőképnél a kar verseket énekel, melyek az ábrázolt eseményre vonatkoznak. A zene nagyobb részt Dedler János, e század elején élt oberammergaui orgonistának munkája s valóban megható. Az egyes élőképek 3—4 perczig láthatók s azzal leeresztik a függönyt. Sokan állítják, hogy az összes passziójátékoknak ez az első, mintegy vezető része a legérdekesebb; annyi tény, hogy tárgya változatosabb s kevésbé ismert, mint a későbbi jeleteteké, s hogy a díszítés és gépezet, különösen a mióta azt Lautenschläger, a müncheni udvari színház és opera rendezője vezeti, kitünő.

A valóságos passziójátékok kezdete Krisztus bevonulása Jeruzsálembe, a mely jelenet alatt az egész színpad telve van szereplőkkel s min-

VILÁGFELFORDULÁS.

REGÉNTY.

Irta VERNE GYULA, francziából ford. HUSZAR IMRE. (Folytatás.)

Két héttel Barbicane elnök és társa megérkezése után a Wamasai országban, három nagy gyártelep állt készen a Kilimandzsaro déli lejtőjének tövében. Az első az ágyuöntésre, a második a lövegöntésre, a harmadik a meli-melonit gyártására.

Hogyan oldotta meg Barbicane elnök az ily óriási mérvű ágyu öntésének feladatát? Azonnal meg fogjuk látni és egyszerűsége meg fogunk győződni a felől, hogy a legutolsó esély, tudniillik ily roppant nagyságú löveggyártásának lehetetlen volta, már szintén nem jöhetett többé számításba.

Egy ágyut önteni, a melynek térfogata egy milliószor nagyobb legyen a huszonnéhét centiméteres ágyunál, felülmúlt volna már minden emberi erő. Már is nagy nehézségekkel jár negyvenkét centiméteres kaliberű ágyuk öntése, a melyekből százhetvennégy kilogramnyi löporral hétszáznyolcvan kilogramm súlyú lövegeket röptenek ki. Barbicane és Nicholl nem is gondoltam ilyesmire. Nem ágyut, még csak nem is mozsarat, akartak önteni, hanem egy folyosót, vagy ha úgy tetszik, aknákat furni a Kilimandzsaro végtelen ellentárási erővel bíró tömegébe.

Ez az óriási aknalyuk, vagy alagút tényleg helyettesített egy érczágut, egy óriási Columbiádot, a melynek gyártása ép oly nehéz, mint költségesebb lett volna és a melynek mesés vastagságának kellett volna lenni, hogy a szétrobbanás veszélye elkerültesse. Barbicane és Nicholl mindig így tervezte a műveletet és ha Maston J. T. jegyzetkönyve ágyut említett, az csak azért történt, mivel a huszonnéhét centiméteres ágyut vette számításai alapjául.

Következőleg mindenekelőtt kiszemelték a megfurdandó alagút helyét száz lábnyi magasan a hegylány déli lejtőjén, a mely alatt beláthatatlan messzeségre terült el a síkság. Semmi sem állhatott tehát a löveg útjában, mihelyt egyszer kiröptült a Kilimandzsaro hegy tömegében furt csöböl.

Ezt a folyosót rendkívül szabatos sággal és nehéz munkával ásták. De Barbicane célszerű furúgépeket készített, a melyek aránylag igen egyszerű szerkezetűek és gépeit a hegyeséghatalmas zuhatagok által sürített levegővel hozta mozgásba. A gépek furói által ütött lyukakat megtöltötték meli-melonittal. És valóban csak is e hatalmas robbantó szer volt képes szétútni a rendkívül kemény syenit-sziklátat. De másrészt a szikla keménysége igen szerencsés körülmény volt, mert ellent kellett állnia a gázok roppant feszülésének. Azonban a Kilimandzsaro-hegylány magassága és óriási tömege megnyugtatta a mű intézőit az iránt, hogy semmiféle külső hasadástól vagy repedéstől szó se lehet.

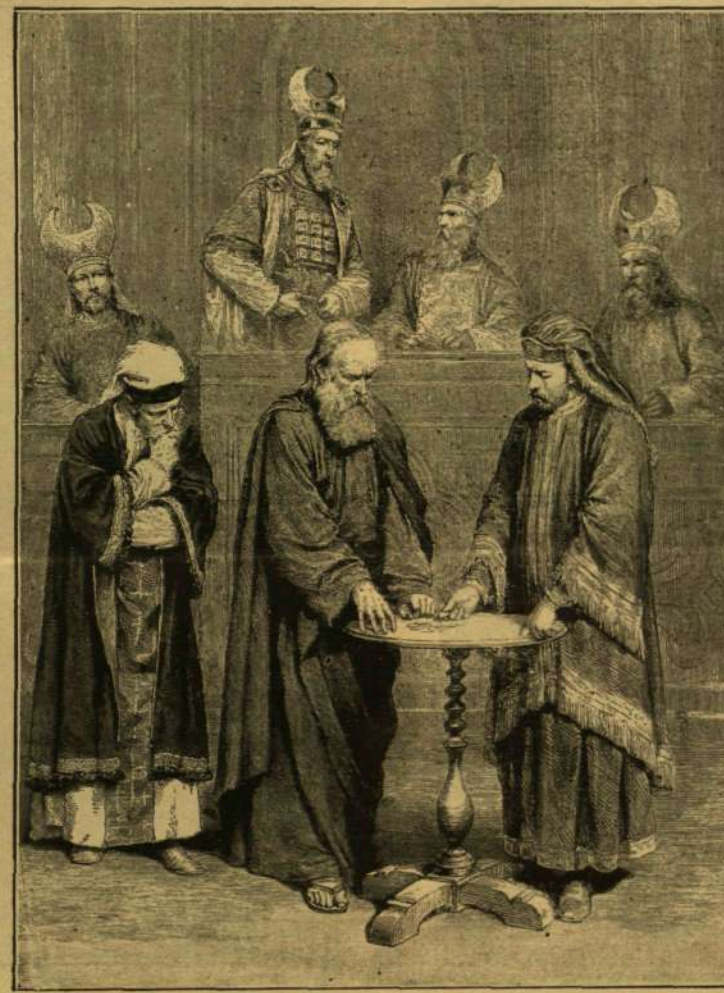
Az új szereplők közt legkitünőbb *Lang Róza*, a ki Szűz Máriát ábrázolja, s így az anya örömet és büszkeséget, mint fájdalmát és kétségbeesését művészesen tünteti elő.

Rendszeren legalább 18 élőképcsoportot mutatnak be az előjátékokon kívül, melyek már délelőtt megtartatnak. Mindenkor az egyes képek magyarázatát a kar dala adja s ez talán kissé sok is a jóból, mivel a fület nagy igénybe veszi, holott a passziójátékok följelentése épen abban áll, hogy a szemnek koncentrációját követeli meg. Mindamelletti nagyon kevés értelmes idegen jött vissza innen úgy, hogy teljes meglepetését ne nyilvánította volna. Ezek az egyszerű parasztek a hosszas gyakorlat alapján ma már valóságos művészek lettek s mely valóságos érzületük megtalálta a módot, hogyan kell meghatottá tenni oly előadást, melynek tárgyában nincs a nézők előtt semmi újonság s melynek előadása tulajdonképp látványosság.

Ez a munka valóban sokkal nevezetesebb volt a moon-city-i híres Columbiád öntésénél, a melyből az alumíniumból készült löveget röptették ki a Hold felé. De ismernek-e az újkori mérnökök lehetetlenségét?

Mialatt a furás munkája folyt a Kilimandzsaro lejtőjén, a második gyártelepen se hanyélték tétlenül a munkások. Az érczhüvellyel egyidejűleg gyártották az óriási löveget is.

E gyártmányhoz szükséges volt kuposhenger

AZ OBERAMMERGAU PASSZIÓ-JÁTÉK.

Judás átveszi a vérdíjat.

alaku és száználvezren millió kilogramm vagyis száználvezren tonna sulyu öntött érc-tömeg.

Természetes, hogy soha senkinek se jutott eszébe ezt a löveget egyetlen darabban önteni. 200 tonna sulyú egyes darabokban gyártották, aztán az egyes darabokat, a melyeket egymásután felvontattak a folyosó nyílásához, elhelyezték a kamra elé, a melyben megelőzőleg felhalmoztatott a meli-melonit. E löveg-darabok, később egymás közt összekeltem, egyetlen szilárd egészet fognak képezni, a mely a belső cső sima falai közt könnyen ki fog siklani.

A második gyártelep tehát körülbelül négy-százezer tonna érc-tartalmu követ, hatvan ezer tonna folyó kavacsot (castine) és négy-százezer tonna tapadó köszenet kellett szállítani, a melyből mindenekelőtt kétszáználvezren tonna coaks volt készíthető. Míután az illető vasérc és szénrétegek a Kilimandzsaro szomszédságában léteztek, ez az egész dolog inkább csak fuvarozás kérdése volt.

A legnagyobb akadályt talán az érczöntéshez szükséges kohók felállítása képezte. Mindazonáltal egy hónap alatt tíz kohó állt készen, mind-egyik harmincz méter magasságu volt és napon-

Leg Napoleon és törzskarát ábrázolja, a művészől Delshante bankár eredetileg 28,000 forintért vette. A bankár a képet 1864-ben állította ki, s nem sokkal azután Vanderbilt, a híres amerikai milliomas, már 160,000 forintért akarta megvenni, de tulajdonosa nem adta el, most azonban már a kínált nagy összegnek nem birt ellenállani.

* **Alligator bőrk** nem utolsó árucikk az Egyesült-államokban. Különösen Louisianából és Floridából sokat gyűjtenek össze s évenként 17—20,000 darabot küldenek el már kellekép feldolgozva Londonba s Hamburgba, a hol főképp cipők készítésére nagyon keresik.

* **A csillagok színe.** A csillagászok eddig 4984 csillag színéről készítettek kimutatást. E szerint 15 féle színárnyalatot különböztetnek meg; a főszínek így oszlanak meg: 14 csillag violaszínű, 31 zöld, 281 kék, 375 narancsszínű, 420 piros, 1042 sárga s 2628 fehér.

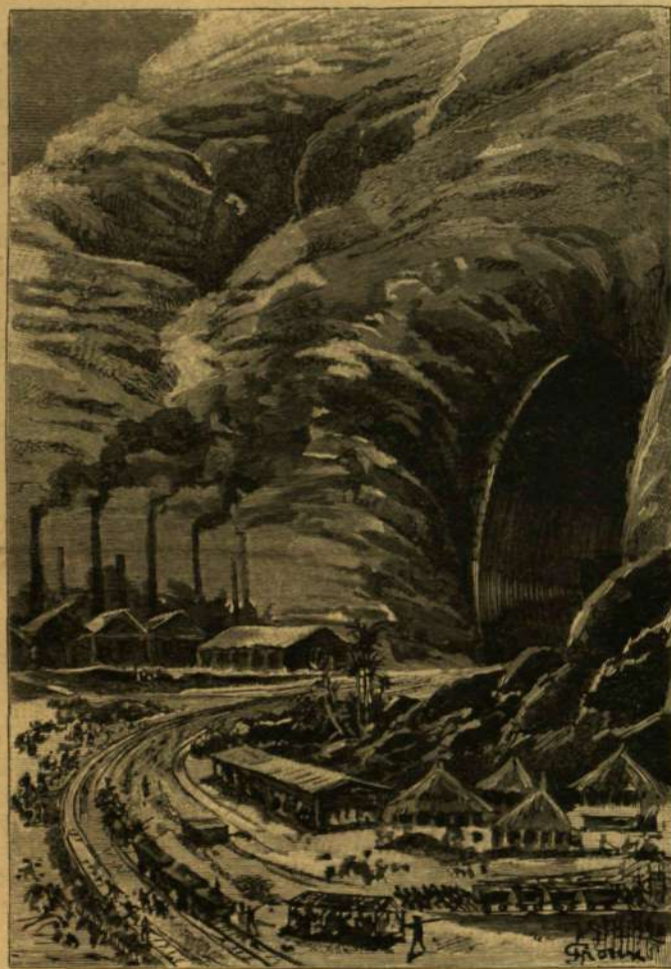
* **A pipa jubileuma.** Kétszáz éve mult, hogy dr. Vilarins Ferencz János Jakab bécsi orvos legelőször készített valóságos pipát szárral és szopókával s 1690-ben állították fel ugyanott az első pipagyárt, melyet aztán más országokban csakhamar utánztak.

* **A hold fényének melegségét,** melynek megállapítása tudományos tekintetben igen fontos, Boys C. angol tanárnak sikerült kikutatni. Boys kvarczrostokból rendkívül érzékeny hőmérőt állított

ból az időből, midőn Napoleon 1815-ben május havában Elba szigetét elhagyva, Párisba visszatért. Utazásának 10 napja alatt a párisi lapok átlag a következő fokozatokban irtak: 1. Az emberölés kilépett barlangjából. 2. A korz emberfaló Juan-foknál partra lépett. 3. A tigris Gaphoz ért. 4. A vadállat Grenobleban aludt. 5. A zsarnok Lyonon átment. 6. Az uszupator látták 30 mér-földnyire a fővárostól. 7. Bonaparte gyorsan halad előre, de soha sem jut el Párisba. 8. Napoleon holnap kőfalainknál lesz. 9. A császár megérkezett Fontaineblauba. 10. Ó császári felsége tegnap tartotta bevonulását várába, a Tuileriákba, hű alattvalóinak ószinte hódolatai között.

* **Pompeji romjai között** újabbán két férfi s egy asszony holttestéről készítettek főszöntvényeket, melyek annyira sikerültek, hogy a testen még a sebhelyeket is meg lehetett különböztetni. Hasonló módon folyó gyps segítségével készítettek lenyomatot egy borostyánfáról, melyen még érett gyümölcsök is voltak. Mivel a borostyánfa késő őszszel nyílik, ez újabb bizonyíték, hogy Pompeji eltemetése 79-ben Kr. u. november 23-án történt s nem augusztus 24-én, mint némelyek hiszik.

* **Fogalmak fényképezése.** Bowditch bostoni tanár arra a merész gondolatra jött, hogy több ember vonásait fényképileg egyesítve, az absztrakt »typus«-t szemléltethető tegye. Iskolás fiúk, katonák, örültek képeivel tett kísérleteket, majd Washington

A KILIMANDZSORI GYÁRTELEP.

AZ ÁGYU BELSEJE.

»VILÁGFELFORDULÁS.«

kint száználvezren kilogramm sulyu érczöntvényt birt előállítani. Ez tehát naponkint ezer-nyolczszáz tonna vagyis száz munkanap után száználvezren tonna sulyu termelésnek felel meg.

A mi végre a harmadik gyártelepet illeti, a melyen a meli-melonit készült, itt a munka könnyű volt, de a gyártás körüli eljárás módzatai annyira titokban tartattak, hogy e hatalmas robbantószer anyagi alkatrészeit mind a mai napig se lehetett szabatosan meghatározni. (Folytatás köv.)

EGYVELEG.

* **A földgömb legmagasabb tornya** most már nem a kölni domé, mert a most épült ulmi dom tornyának magassága már 530 lábnyira emelkedett, azaz 18 lábbal magasabbra, mint a kölni domé. Az ulmi domot (Würtemberg) 1377-ben kezdték építeni s csak most fejezték be. A felszentelés jun. 28-án lesz s utána három napig tartó történelmi körmenetet rendeznek.

* **300,000 frtos csengettyű.** A dusszagad Fitzwilliam angol család ékszerai közül Rothschild báró közelebb egy mult századból eredő gyönyörű csengettyűt vett meg 30,000 font sterlingért. A csengettyű eredetileg menyasszonyi ajándék volt.

* **Meissonier milliomas képét,** mely tavalevő-

elő, melylyel a gyertyavilág melegét 1/4 angol mérföldnyire meg lehet érezni. Ezzel a műszerrel azt állapította meg, hogy a holdfény melege egy 21 láb távolságban levő gyertya melegével csaknem egyenlő. Nevezetes, hogy Smyth Piazzai elméletileg hasonló eredményre jutott.

* **Sziámi ikek a halak közt.** Éjszaka-Karolinában a Kap Lear folyó torkolatánál két kis halat fogtak, melyek egészen úgy össze voltak növe, mint a híres sziámi ikek a mellrészen. A halak külső részei s belei önállóak voltak s a boncolásnál az is kitűnt, hogy az összekötő bőr belül üres volt. Az egyik hal 3 1/2, a másik csak 2 1/2 hüvelyk nagyságu volt, a mit onnan magyaráztak, hogy a nagyobb sokkal ügyesebb volt az élelemszerzésben.

* **A villamfény erejére** nézve érdekes észlelet az, hogy a houtholmi világító torony fényét a több mint 100 kilométer távolságban levő Mandalban még világosan lehet látni.

* **A differitizis ellenszerét** dr. Babcsinsky pétervári orvos az orbánczban találta meg s állítólag számos kísérlettel bizonyította be, hogy differitizisben szenvedő gyermekek, ha az orbáncz mérget beléjük oltják, meggyógyulnak. A pusztító bajnak tehát egy látszólagos nagy betegség az ellenszere, valószínűleg a bacillusok levén egymásnak ellenségei. Ha ugyan ez eljárás csakugyan hasznosnak és egyszerűen ártalmatlannak bizonyul be.

* **A francia hirlapok hangulatára** nézve érdekes jegyzeteket tett egy francia íródalombuvar ab-

s Nagy Sándor különböző képeiből vonta ki az »extractum«-okat s az eredményt Camera obscura segítségével villamos fényénél projiciálta. Az egyes felvételeknél természetesen a különböző alakok és képek teljesen egyenlő világítás, egyenlő fejtartás s nagyság szemellett tartásával egyesítették, az új fénykép azonban még így is nagyon homályos, habár az eredmény meglepő s élettelen hideg typusnak nem lehet mondani. Ha a merész kísérlet tökélyesül, ethnográfok és anthropológok, de még inkább a lélekbuvárok és arezképfestők nagy segítséget fognak általa nyerni, mert az abstractio nehéz s igen gyakran egészen egyéni munkáját részben megkönnyíti.

* **Egér-vadászatokat** rendezett öreg napjaiban XI. Lajos, a hírhedt francia zsarnok, ki legalább 4000 alattvalóját végeztette ki. Az összegyűjtött egerekre kutyákat eresztett s nagy élvezettel nézte a halálra rémült apró állatkák félelmét.

* **Clownismusnak** neveztek el a francia orvosok egy a párisi kórházban nemrég észlelt idegbetegséget, melynek hatása alatt a beteg minden öt percen kénytelen hátrénczét hátramosztani s ezután egy méternyre a levegőbe fölemelkedni. Hasonló a cirkus-clownok mozdulataira emlékeztető idegességet mutatott egy bécsi kórházban fekvő vasuti munkás is, ki balkeze mutató újjának amputálása után mindig balra forgott s az ágyában olyan mozdulatokat tett, mint a szárazra dobott hal.

A SZINHÁZ UDVARÁN.

A nemzeti színház szüüdeje küszöbén érdekes egy pillantást vetni a színház udvarára, hol délelőtt a próba idején, este pedig előadás alatt csak úgy hemzseg a sok művész és művésznő.

Különösen este érdekes a színház udvara, mikor a szereplők a fölért szinpadról kimenekülnek az üde levegőre, hogy egy kicsit elcsévegiek, míg az ügyelő beszólítja jelenetükhöz. A jelmez és kifestett arcu alakok alá s fel járnak a félhomályban és, különösen klasszikus darab előadásakor, sajtáságosan érdekes képet nyújtanak.

Mennyi tréfa, mennyi kópéság születik e szűk téren! De mennyi komoly tervnek és művészi alkotásnak csirája is lát itt napvilágot!

Most mind azon töri a fejét, hogy hova s ledjen el a nyári hőség elől. Egy része pibenni vágyik, többeknek gyógyulásra van szükségük, sokan vidéki vendégszereplésre készülnek.

Az egyik *Szathmáryné*, a leghíresebb »Mama« sug egy tréfás megjegyzést a mellette ülő *Pry Pálnak*... akarom mondani *Vizvárinak*. Harmadiknak ül *Györgyné*, azon tündöve, mért nincs épen a szép leánykája is itt. Mellette pedig az ábrándos szemű *Fáy Szeréna* nézi azt a madarat, melyre a háta mögött álló *Vizváriné* (a minta-anyós) figyelmezteti. Kettőjük mögött gr. *Festéich* (Tolnai) Andor elmosódó alakja látszik. Középen *Gabányi*, a jeles komikus kösönt czilinderével, s a szép *Lubinszkyné* vállán át, a most, fájdalom, sulyos betegség miatt szünetelő *Földényi* Kandit elő. A leghátsó sorban balra *Sántha*, az urasági huszárok és a mollierei inasok klasszikus személyesítője, középen *Halasi Béla*, ki azóta már elhagyta a nemzeti színházat és az, a ki legmagasabbra emeli kalapját *Hetényi Béla*, kitől a jövő őszszel nemcsak sikeres szereplést, hanem új darabot is láthatunk. A másik kép az idősb *Lendvay* szobra alatt mutat egy csoportot, a mint valamely rég nem

A MUKEDVELŐ-FOTOGRAFIAI KIÁLLITÁSBÓL.

Fák fényképei, Ferdinánd toscanai nagyhercegtől. Azt mondják, és méltán, hogy a szelidséget a természetben a növényzet és különösen a fák produkálják. De a vadságban is nagy részök van a fáknek, kivált mikor lombkoronájukat elhervasztotta az ősz, mikor már a rezgő nyár is elhullajtá ezüst színű levelét! Elég csak egy zimankós, szeles késő őszi napra gondolni, ha valamikor utunk erdőn vezetett keresztül ilyen időben.

A fotográfiával szemben is ilyen kettős jelentőségű tárgy a növényzet és kiválóan a fa. Minden tájképnek ez adja meg a méltó keretet, sőt a szükséges kiegészítést is, ezenkívül az erdők, s fák fotográfiái a legkedvesebb képeket szolgáltatják. Hanem a bökkenő a növényzet, a levelek színében van, mely akár üde zöld, akár pedig, mint az elhaló levélnél, sárgás színű egyaránt nem igen hat a közönséges chrómézüst

Sántha. Halasi. Hetényi. Tolnai.

Lubinszkyné, Földényi, Szathmáryné, Vizvári, Gabányi, Györgyné, Vizváriné, Fáy Szeréna.

A NEMZETI SZINHÁZ UDVARARÓL. — Nagy Imre fényképei.

Földényi, Vizvári, Gyenes, Ujházy, Feléki, Szigeti Imre, Sántha.

látott, képzelti kedves érkezöt üdvözöl. Mosolyog minden arc *Földényi* a szélső baloldalon (de nem politikai értelemben) kalapjával intget, *Vizvári* szivarral szájában tapsol örömben, *Gyenes* luciferi vigyorgással várja jöttét, *Ujházy* mindkét karját kitarja ölelésére, *Feléki* üdvözöl beszédre készül. (*Szigeti* Imre a háta mögött biztatja, hogy majd süg neki.) Kettőjük közt *Pintér* rejtőzik (ha nem lenne olyan szolid, azt hinném, hogy hitelezöt sejt az érkezötben!), *Mészáros* azt gondolja magában: »jó szerep jöttek én is örülnék, de így...« *Sántha* fűgöt mutat neki (de csak a *Vizvári* háta mögött.) *Mihályfi* a *Lendvay*-szobor talapzatáról intget. (csakugy már ott áll, magasabbra is feljut ő még!) *Abonyi* pedig alig látszik a nagy fejüektől (pedig kár volt így hátra szorítani!)

Ilyen mókákkal töltik idejüket művészeink a színház udvarán, nem csoda hát, hogy a szinpadon is mindig eleven, életvidám és jellemző a játékuk.

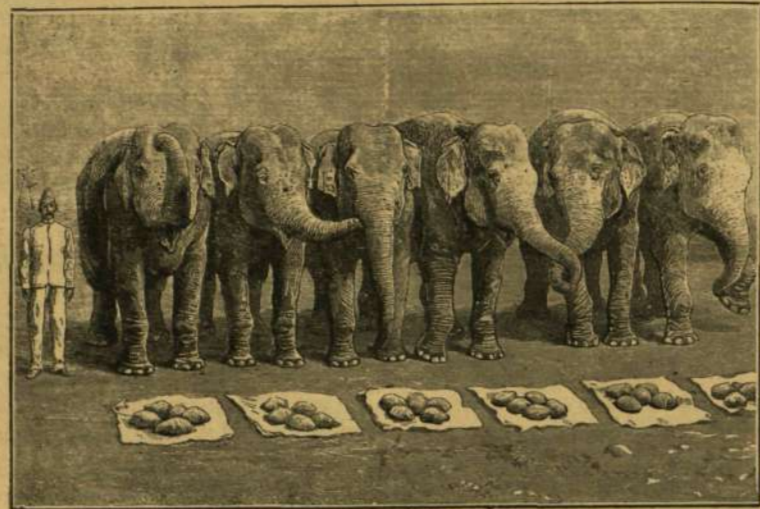
KÜRTHY EMIL.

elmulziós lemezekre, hacsak nem a legteljesebb verőfényben fotografálunk. A fák sikerült képeire ezért az úgynevezett orthochromás, vagyis a színek iránt érzékeny lemezek szükségesek, melyek azután azt a sok szép részletet pompásan megörökítik, a melylyel egy-egy fa a világosság meg az árnyék annyi remek kapcsolatában, játékában a futó megtekintés közben is gyönyörködhet.

Bizonyos bravur van ezért *Ferdinánd* toscanai nagyherceg sikerült fás-képeiben, melyekből az amateur-fotográfiai kiállításon nálunk is számosat kiállított. Ezekből — a nyert engedély után — kettőt mi is bemutatathatunk olvasóinknak. Az egyik egy salzburgi hatalmas hársfa, mely mellett a balra álló emberalak ugyancsak eltörpül. A másik egy tölgy, a Gödöllő-vidéki erdősegek területéről, egy úgynevezett »szélfá«, mely az erdőszéleken viharverte koronájával vendégszerető otthona a szárnyas dalosoknak és árnyékában nem egy eltikkadt utasnak üdítő, hívós tanyája. Csak zivataros időben válhat vé-

REGGELI MOSDATÁS.

REGGELIZÉS.

ELEFÁNTOK KATONAI SZOLGÁLATBAN.

szedelmessé, mert a haragos villám is többnyire a szélfákat keresi meg és kíméletlenül hasogatja törzsüket, sőt elég gyakran az égi tüzzel el is pusztítja az imént még teljes díszében pompázó faóriást.

Az előkelő műkedvelő-fényképésznek különben nem ezuttal mutatja be először e téren bebizonyított ügyességét a »Vasárnapi Ujság.« Tavaly, midőn az uralkodó ház tagjainak arcképét bemutattuk, ott volt látható Alice főhercegnőnek, Ferdinánd toscanai nagyherceg nejének, arcképe is. Ez az arckép egy oly fényképi fől-vétel után készült, melyet a főhercegnő fenségsé férje sajátkezűleg készített.

ELEFÁNTOK KATONAI SZOLGÁLATBAN.

A leghatalmasabb szárazföldi állat, az elefánt, már emberemlékezet óta áll az emberek szolgálataiban s nemcsak a cirikusok, de az állatkeresek is eléggé igazolják, hogy ebben a hatalmas testben nem közönséges tehetség van, melyet — kapcsolatban az elefántnak rendesen szelíd vérmérsékletével — nagyon könnyen lehet felhasználni idomításra. Különösen az indiai elefántokat már szelíre használják mutatványokra, magániszolgálásra, teherhordásra, építkezéseknél, katonai szolgálatra s más effélékre. Saját otthonában, Indiában, az angol ezredek mindegyikében van egy pár elefánt, melyeket különösen ügyük vontatására szokás felhasználni. Az ily elefántokat az egyes idomítók ügyességéhez és kitartásához képest nem ritkán valódi katonai pontosságra és rendre szoktatják, úgy, hogy azok a szabad elefántokkal szemben csaknem oly nagy különbséget mutatnak fel, mint egy kitanított baka a fekezetlen s ügyetlen parasztleánygyal szemben.

Igen érdekes példáját láthatjuk a »besorozott« elefántok e nemű sajátosságának a mellékelt képeken, melyeket egy angol amateur-fotográfusnő Deccanban Secunderabadban készített a nehéz lovasság szolgálatában álló katonaelefántokról. Csak egy-egy pillanatot örökítettek meg ezek a fényképek, de ezekben a pillanatokban hosszas excecziós és gyakorlati nyomai tűnnek vissza s épen ezért nagyon jellemzők.

Az első kép a reggeli mosdatást ábrázolja. Az idomlat nagy állat elég alázatosan, sőt bizonyos kényelemzértel hever le a földre s nyugodtan engedi, hogy fölgyújtója összejárkálja és csutakkal dörzsölje. A mint intenek neki, a szerint változtatja helyzetét, sőt ha felgyújtója kiejti kezéből a csutakot, teljes alázáttal felemeli azt ormányával s ismét átnyújtja, a mint az képnökön is látható. Nyugodtan türi azt is, hogy a vedrel végig öntse, sőt azok az elefántok, melyekre még nem került a mosdatás sora, ormányakkal maguk locsolják meg magukat. Különben nem hallgatják el, hogy ezek a szelíd katonaelefántok nőstények, melyeket általában könnyebben lehet idomítani, mint a hímekeket.

A másik kép a reggelizést ábrázolja. Mint valami iskolásfiú vagy tünecnök, sorban állanak itt az elefántok a terített asztal előtt, várva nagy türelemmel, a felgyújtó engedelmén adását. Mindenki előtt elkülönítve van saját porciója. 2—2 font rizs 5 köteg szénfába rakva, melyhez azonban nem szabad hozzányúlniuk mindaddig, míg nem mondják ki a katonai parancsot: »feed!« (egyetek!). A reggeli után a katonaelefántok teljes sorrendben s lármá nélkül vonul-

nak vissza istállóikba, a hol már barátságosabb világ van, mert az ott levő szénához és cukornádhoz bármikor parancsszó nélkül is hozzányulhatnak.

ÁLOMKÓRSÁG.

Alig egy pár hónapig tartó rémséges uralom után ködbe veszni kezdül a hirhedt nána-betegség, melyet kezdetben az influenzához hasonló ragálynak tartottak, míg most már csaknem bizonyos felőle, hogy nem külön betegség, hanem rendesen idegbajok következménye s mint ilyen, csak szórványosan fordul elő. Az a pár hónap azonban, mialatt a titokteljes nónáról innen és onnan legtöbbször egészen mesésen hangzó hírek érkeztek, elegendő volt, hogy az emberek a régelmult időkben is fedezzenek fel hasonló beteges tüneteket, mivel tudvalevőleg, a híres Ben Akiba szavaival élve, nincs semmi új a nap alatt. Ezekből az érdekes adatokból, melyeket általában álomkórság névvel jellemezünk, szándékozunk most egy párt felsorolni.

A legnevezetesebb tünet talán egy kétszáz évvel ezelőtt élt angol munkásé. Chilton Samuel, — így hívták, — 25 éves ember volt, nem kövér, de izmos, sötétbarna hajú. 1694-ben teljesen egészségesnek látszó állapotban elaludt s csak egy hónap múlva ébredt fel, mialatt étetni kellett, a mi azonban fel nem költötte. Felébredése után munkához látott s csak úgy dolgozott, mint előbb. 1696-ban ismét elaludt s ez alkalommal 17 hétigmaradt mozdulatlanul, sőt az utolsó 6 hat hét alatt nem is evett. 1697-ben újból elaludt s most már 6 hónapra. Rokonai s az orvosok minden lehetőséget kimerítve kísérleteket is tettek vele, vajon nem csaló-e? Chilton azonban nem mutatta, hogy a kísérletek fájnak neki s fölébredése után sem emlékezett azokra.

Hasonló esetek csaknem minden más országban fordultak elő. Macnish orvos kezelt egy embert, ki nyolc napig nem evett s egy másikat, ki három hónapig aludt s ezen idő alatt mitsem evett. Semmiféle szerrel sem lehetett őket fölébreszteni, habár alvások nyugodtnak és természetesen látszott. Ugyanó emlékezik meg egy lengyel katonáról, ki rémületében megdermedt s 20 napon át mit sem evett. Dr. Jarrold kezelt egy 44 éves beteget, ki idegmerevségben nyolc napig feküdt s már haldoklónak tartották, mivel érverését alig lehetett érezni s gyenge lélegzése csak 45—45 másodperczben egyszer fordult elő; nyolcz nap múlva azonban a beteg hirtelen felébredt s az orvos szemé láttára igen józfüen fogyasztotta el a maga által kért marhasültet.

Leggyakrabban találkozunk az álomkórság tüneteivel Nyugat-Afrika négerjeinél és Közép-Amerikában. A betegek az elalvás idejét előre megérzik, mivel rendesen leverték, gyengék, majd nagyon éhesek, majd épen semmi étvágyuk sincs, végül már járn sem tudnak s érzékeik is eltompulnak. Az alvás alatt az érverés gyengébb lesz, a beteg elsóványodik, bőre földszínű válik. A betegség annyira elgyengíti a legtöbb embert, hogy 2—3 hónap múlva csaknem mindig beáll a halál. Több száz ily esetet észleltek már az orvosok részletesen s boncolásokat is eszközöltek, de a betegség lényege rejtélyes maradt.

Gyakorlati továbbá az álomkórsághoz s nónához hasonló tünetek az idegrendszer betegségeinél, különösen a hystériánál. Ismeretes, hogy a hystériában szenvedő nőket könnyű álomra vagy

önkivültre kényszeríteni, sőt azok, kik éjjeli vándorlásokra hajlandók, maguktól is hamar elaludnak. Az ily álom különféle alakban jö elő. Ha a betegség enyhe, az elalvó félíg szenderegni látszik, időről-időre felébred s egyetmást végez, néha azonban több napig is alszik, de eledelt nem vesz be. Nehezebb esetekben valóságos lethargia áll be, az ügynevezett hystericus tetszhalál, midőn az érverést és lélegzést alig lehet észrevenni. Mindemellett vannak oly esetek is, melyekről hiteles tanúk állítják, hogy a beteg ily állapotban hónapokig élt.

Egészen sajátosság s ritka neme az álomkórságnak az, midőn a beteg saját akarateréje által képes bizonyos időre elaludni. Dr. Cheyne dublini orvos irt le egy ily érdekes esetet. Townsend ezredes orvosok előtt idézte elő magán ezt az állapotot. Előre megvizsgálták s rendes állapotban levőnek találták. Az ezredes ekkor hátára feküdt s egy darabig mozdulatlanul hevert, érverése folyását lassúbb lett, s végre alig volt észlelhető, valamint lélegzete is elveszni látszott. Az orvosok azt hitték, hogy az ezredes meghalt. De egy óra múlva ismét visszatért a lélegzés és érverés s fokozott erősbödött, úgy hogy alig egy negyed óra múlva az ezredes teljesen felébredt. Townsend hasonló mutatványokat sokszor tett, de életének későbbi éveiben ártalmára voltak ezek, úgy hogy halála is ezzel áll összeköttetésben, mert egy önkényes tetszhalálból felébredése után csakhamar bekövetkezett.

Sem ezeket az eseteket, sem a többieket nem tudják még az orvosok pontosan megmagyarázni. Úgy látszik, hogy az álomkórság nemcsak idegbajokkal, de agyhártyagyuladással, typhussal s más betegségekkel is összeköttetésben áll. De hogy a természetellenes hosszú alvás nem mese, hanem néha valóban is előfordul, az ennyi tanúságtétel után egészen biztosnak mondható.

A HALÁL NAPJA.

Jurjevskája hercegnő emlékirataiból.

I.

Jurjevskája-Dolgorucki Katalin hercegnő (II. Sándor császár morganatikus neje) emlékiratai egy 486 lapra terjedő kötetben Odesszában s napokban hagyták el a sajtót. Az orosz rendőrség, valószínűleg magasb utasítás nyomán, a könyv példányait orosz területen elkobozta. Valószínű azonban, hogy külföldön fog megkísérteni egy újabb kiadás. Az orosz napi sajtó csak futólág érintette meg az emlékiratok megjelenését. Ez érdekes emlékiratokból közöljük a következő részleteket.

Tegnap este azzal váltunk el egymástól, hogy azon esetre, ha Lievien hercegné Párisból visszakerézett, Péterfahonra töltendjük az egész napot. E helyütt fel kell említenem, hogy a naponként ismétlődő halálos fenyegetések daczára, melyek a szokott rejtélyes uton még hozzáim is eljutottak, a császár egy pillanatra sem vesztette el jó kedvét, de valószínűleg csak azért nem, hogy engem megnyugtasson. Lievien-né sürgőnyeiből megtudtuk, hogy a veszély forrása nem külföldön, hanem benn az országban, sőt magában a fővárosban keresendő.

Az összeesküvés, melyről Konstantin nagyherceg a császár körülményesen értesítette, csakugyan egészen függetlenül működött a nihilisták pártjától.

Legújabb tudtára adták a császárnak, hogy

halála az összes szláv elem érdekeit fogja elősegíteni, melynek javára vonakodott felhasználni életét. Mondjon le a trónról, vonuljon vissza valamely európai városba, s nem lesz bántódása. Minden egyéb út zárva van előtte.

En jó Istenem! te tudod és láttad szenvedéseimet, tudod, hogy térdem csuszva, lábairól a port lecsokolva, kértém a császárt, hogy vonuljon vissza nem a nép, de önmaga és gyermekei érdekében! Válaszul mindig azt kellett hallanom, hogy gyenge, sőt tán ügyetlen is, de gyáva soha sem lehet, s helyét az utolsó pillanatig megállja. Gorsakov kétszínűsége kétségbe ejtett. Előttem úgy nyilatkozott, mintha nézetemben osztozva szintén a lemondás mellett lett volna; a császár pedig ellenkező irányban bátorította. A trónörökös gyűlölete, melyet irántam még azon időből táplál, midőn alig ismerve az udvarnál megjelentem, lehetetlenné teszi a helyzet tökéletes földerítését. Nem közelíthetek hozzá, sem pedig azokhoz, kik bizalmát bírják. Egy szóval, egyedül állok a szenvedélyek, fondorkodások és ellenségeskedések árjában.

A császár megígérte, hogy hírem és tudtom nélkül sétatkoosizást nem tesz, de ki sem lovagol, mert a mult napok légy időjárása egészen elrontotta az utakat, úgy hogy még a legjobb paripa is könnyen elcsuszhatik. Cserevin tábornok, ki egy darab idő óta jó szemmel néz reám, szintén azt javasolta a császárnak, hogy mindaddig ne mutassa magát az utcán, míg a veszélyes fenyegetések tárgyában a kellő intézkedések meg nem tétettek.

A rendőrminiszter gyöngékedése miatt Stauden báró ezredes tette meg a katasztrófa előtti napon a szokásos jelentést a császárnál. Legidősb fiammal a szomszéd szobában lévén, szóról-szóra mindent megértettem, és megfigyeltem, a mit Stauden beszélt. A többiek közt azt is említette jelentésében, hogy a téli palota őrségét azért kellett felváltani, mivel megbízhatósága ellen alapos gyanu merült fel.

Hogyan? — kiálta fel a császár, — tehát a magam házában is árulókkal vagyok körülveve! Hiszen akkor nálammal még a legutolsó koldus is boldogabbnak érezheti magát! Igen, a néphez fogok fordulni, közte járva, meg fogom mutatni, hogy bízom benne, és nem félek a nagyszájú és sötétben működő orgyilkosoktól!

Erre Stauden azt találta mondani, hogy az ő nézete szerint nem akarna orosz ember, ki a császár szent személye ellen kezét felemelné.

Midőn a császár ismét a terebe lépett, arczán a legnagyobb felindulás jeleit vettem észre. Nem akart egyébről beszélni, mint külföldi utazóiról, melynek terveit Gorsakov számára már régen elkészítette.

Bécsbe nem szívesen megyek, ott szegény atyám halála óta nagyon gyűlölté lett az orosz név, de már csak azért is utba ejtem Ausztriát, hogy az osztrák császárral bizonyos dolgokat személyesen megbeszélhessek, melyeket nem igen szeretnék harmadik személyre bízni.

Estefelé Mihály nagyherceg jött a császárhoz, de jelenlétem miatt közömbös dolgokról beszélt, sőt midőn a multkori merényletről volt szó, figyelembe sem akarta venni aggodalmait.

Utóbb aztán megtudtam, hogy a nagyherceg nem pusztá kíváncsiságból, hanem leginkább azért jött, hogy a közvetlenül szükséges intézkedésekről, a család nevében a császárral értekezze.

Éjtel után két órakor Trisztán, a császár kedvenc kutyája minden előleges betegség nélkül kimúlt. Ez annyira meghatotta az a nélkül is ideges fejedelmet, hogy első felindulásában halállal fenyegette Horn nevű első szolgáját, a miért több gondot nem fordított az állatra.

Ezt csak azért említem fel, mivel annak idején sokan azt híresztelték, hogy a kutyá, mely ügyzölván éjjel-nappal a császár szobájában tartózkodott, méreg által pusztult volna el, és pedig a nihilisták által, kik eredetileg a merényletet a palotában akarták végrehajtani.

A szerencsétlen nap fölvirradt. Bármint mondanak is az emberek a sejtelmek valótlanságáról, én ellenkezőleg azt állítom, hogy életünkben minden nagyobb esemény előre veti árnyékát.

Minden tárgy, melyre szemeimet vettem, sötétpiros színben tűnt fel előttem. Gyermekeim halálközvetlenségben, meg az ablakok is vérpirosra festve látszottak lenni.

Kilencz órakor Derenberg kamarás levelet

NYÁRI SÉTAÖLTÖZÉSEK.

hozott a császártól. Arról értesített, hogy délfelé gyalog sétát fog tenni, aztán pedig hozzám jö a második reggelire, melyen Szerjusz nagyherceg is részt veendő. Derenberg, kit szintén rossz színben láttam, nem szívesen vállalta el azon ízenetemet, mely szerint még 12 óra előtt a narancskertben fogom bevárni a császárt. Szerinte a császár nagyon rosszkedvű volt, midőn a levelet megírta, melyre választ nem is vár.

A levél írása rendetlen, s több helyen kitérülve, csakugyan nagy felindulásra mutatott. Az első sorban a következő szavak egészen ki voltak huzva: »Igéretem és kívánságod szerint ma nem hagyom el a házat«; e helyett pedig az volt írva: »Szükségem érzem egy nagy sétának, melyre nemsokára el is indulok.«

Derenberg távozása után arra határoztam magamat, hogy köpenyembe burkolózva fölkeresem a császárt. Tudtam, hogy merre szokott gyalog járn, de különben bárkitől is megtudhattam volna, mert az emberek mindenütt észrevették, a hol csak járt s egymásnak hírt adtak, hogy a császár itt meg ott látták. Eszembe jutott azonban, hogy baj lenne, ha tán később találnék haza érkezni, mikor aztán szemrehányásoknak lennék kitéve.

Pont 11 óra volt, midőn ablakjaim alatt testőrközök vágattak el, oly rendetlen és vad futásban, hogy a nép jajveszékelt és kiabálva a kapuk alá menekült előlök. Utóbb mindinkább növekedő tömegek szaladtak végig az utcán, ki könnyű öltözetben, ki hajadon fővel. Valaminek történnie kellett, ezt az emberek arczából kivettem, de az erősen zárt kettős ablakok miatt a lármát nem hallottam. Ekkor rohant be hozzám Perszida, georgiai komornám, és szóltanul lábaimhoz borult. Tőle hallottam elsőször ama rettenetes hírt: a császár megölték!

Majdnem közömbösen fogadtam a szavak értelmét, mert e pillanatban minden érzékem elfáult, néhány percz múlva a szoba megtelt jajtató, síró emberekkel. Mindenki ugyanazt hangoztatta: megölték a császárt! . . .

Gyalog futottam a téli palotába, hová nem akartak beereszteni. De én a kétségbeesés erejével félre lökve az utamba álló katonát, néhány percz alatt ott teremttem a haldokló ágynál.

Szemem már örökre becsukódott, véres ajkairól én csókoltam le a piros habot.

Éreztem ugyan, hogy többen erővel el akarnak rántani a drága halottól, de utóbb, ha egyebet nem, a fájdalom, a végtelen fájdalom tisztelt bennem. Ott zokogtam, ott sirtam lábainál annak, ki ez életben mindenem volt . . .

Nem tudtam elájulni, habár magamon kívül

voltam és hetekig némán, szóltanul, egyedül maradtam fájdalommal.

Megengedték, hogy a halott kezeiben találj arcképeim nála maradjon. Volt oly irgalmas lélek a kövé meredt szívű emberek közt, ki az igazi, hű és odaadó szerelem e jelét tisztelőben tartotta.

Utolsó szavai engem és gyermekeimet emlegettek. A trónörökös nagyherceg minden gyűlölete mellett, melyet ellenem hosszú évek során táplált, maga értesített arról, hogy atyjá végaszavai rólam emlékeztek meg . . .

Az iszonyu tett részleteit azért írom le, mert azt tapasztaltam, hogy eddigél nem akadt ember, a ki ezt híven és igazán úgy, a mint történt, megtegte volna.

NŐI MUNKA ÉS DIVAT.

Séta divatkereskedések közt.

— Jó reggelt Irma!
— Jó reggelt Leona . . . ej, ej, milyen szép vagy . . . igazán, pompás gondolat ez az oldalt fűzőző derék . . . mutasd csak magadat, hadd lesem le rólad a toilette titkaidat . . .

— Oh, szóra sem érdemes! Világos zöld szoknyám, mint látod, oldalt föl van hasítva és alóla egy másik, sötétebb zöld selyemjál látszik ki. Az újjak és a szoknya eleje dúsan van hímézve . . .

— Kézi hímzéssel, a mint látom . . .
— Igen lelkes, mit tegyek . . . ez a divat! A derék mellrése is hímzett, látszólag csak a vállon és a csípőnél csukódik négy gömbbal, mit selyemzsinor fűz össze. A nyíl rész alól sötétzöld mellényke kukucskál ki.

— Nagyon kedves, nagyon izléses . . .
— De te édesem, te vagy igazán bájos. Most mondd el te, hogy miből állnak a részletek, melyek olyan tökéletes egészet adnak?

— Semmiség, semmiség . . . egy ilyen könnyű és világos szövethöz nem választhattam se gyöngyöt, se hímzést . . .

— Pompásan illik arczodhoz ez a kék ottoman selyem . . .

— Szeretem. A minta, mint mondd, kék ottoman selyem. Az előrészt tulajdonképen rózsaszín kreppből készült, hat kicaczközött fodor és rövid tunique, valamint a redőzött mellény is rózsaszín krepp . . .

— Jaj be szép . . .

DIVATOS KÖPENY.

— Igazán tetszik édesem? . . . A hátulsó rész, a bő újjak, a magas gallér világos kék selyemből valók . . .

— Nagyon eredeti, hogy a széles öv és a kis karkád sötétebb kék selyemből valók . . .

— Ah, ennek örülök, hogy ez feltűnt. Ez az én eszmém! A szabó semmi áron sem akarta így csinálni, de makacsodtam . . . a csattra nézve is: ő erővel aczélesatott akart rám diszputálni, én pedig a gyöngyházcsatához kötöttem tárczámat . . .

— Hahaha! Persze a tárczakérés döntött! Ejh nini, a kalapodat még csak most veszem szemügyre!
— Nem osznya. Minden kék rajta: a széles karama bélese kék bársonyból, a csokrok kék selyemből, még a szalmája is kék . . .

— Hát elől ez a gyönyörű halvány rózsaszín-szalmavirág bokréta, mely olyan pompásan alkalmaszkodik a ruha előrészhöz.

— Igaz! Arról megfeledkeztem! De milyen könnyed a te zöld selyemkrepp kapott-kalapod, zöld bársony kötőszalagjával és csillogó fekete fésűjével . . .

— Oh kedvesem láttam én egy kalapot . . . de meg is mutatom, még most is a kirkatban van . . .

— Fogadok, hogy ráismerek az izlésedre: ugye ez az?

— Ez! No hát nem ennyival ez az aranygáz toque ezed a nagy árvácska bokrétaival.

— Jól mondtad: Ennyival! Ugylátszik az árvácska nagyon divatos.

A «Franklin-Társulat» kiadásában Budapesten megjelent és minden könyvtárnál kapható:

TÖRVÉNYALKOTÁSI RENDSZERÜNK REFORMJA

I. Törvényalkotási meddőség s tömeges törvényalkotások. — II. Törvények változékonysága. — III. Receptio s kinövés. — IV. A receptio műveletei hazánkban. — V. Törvényalkotási rendszertelenség. — VI. Az alapelvek előleges törvényhozási megállapítása. — VII. A hibás törvényalkotások okai. — VIII. Törvényalkotási közegek. — Tervkészítők. — IX. Enquetek. Jogügyi bizottság. — X. Képviselőház. — Birák távolléte. — XI. Az államtanács mint törvényalkotási közegek. — XII. Az államtanács mozzanatai, aggályai az alkotmányos államrendszert. — XIII. Összegezethetése a parlamentarizmussal. — XIV. Állandó codificationalis bizottság intézménye.

Irtta
DR. SZOKOLAY ISTVÁN.
Ára füzve 80 kr.

A «Franklin-Társulat» kiadásában Budapesten megjelent és minden könyvtárnál kapható:

„Kis Nemzeti Múzeum” 47—48. kötet.

Falusi történetek

Irtta
Könyves Tóth Kálmán.
Ára a két kötetnek füzve 1 frt.

Tartalom: Nemzetes ur ördöge. — Javass asszony keresztanyja. — A keresztlevél. — A honvéd árnya. — Hitelné asszonyág és kedves férje. — Tökési Bácsi és mostoha fia. — Újmódi Zsófi. — Szegény teensasszony. — Karácsony anyyala. — A pénz árnyéka. — Rebeka, a szegény zsidóleány. — Miért nemul el a vörös kakas. — Söprányi a házasságrontó. — Az ellant hónap, vagy hová lett a februárius. — Csak néhány hajszál. — A vasuti ör. — A szél hozta, a víz vitte.

49—50. kötet.

Magyar közmondások gyűjteménye

Különös tekintettel az életbölcsekre és a nevelésre.
(Több mint hatezer közmondás.)

Rendszerbe foglalta
ALMÁSY JÁNOS.
Ára két kötetnek füzve 1 frt.

Szt.-Margitszigeti gyógyfürdő Budapest.

Fürdő, menetszolgálat egyúttal és fürdő-bérléssel mérésért ár. A szigeten lakó fürdővendégek a fürdő- és menetszolgálati előnyben részesülhetnek. Fürdő-idény tartama május 1-től október 1-ig. Lakások megrendelése a szigeten a felügyelői irodában.
4199

35° R. meleg artézi kénes forrás, egyszerű fürdőház, porcellán-, márvány-, kád- és közfürdők zuhanykabinokkal, villamos fürdők. A szt.-margitszigeti hévíz mint fürdő, vagy belsőleg, vagy belégszere kitűnő eredménnyel használtatott a következő kóralakok ellen:
Csúsz, zsákak, idült kötegek, külsőrtések után fellépett izadmányok, ugyisintén hashártyalok és méhbetegségekkel járó izadmányok, görvélly és bujakok, máj-, gyomor-, bél-, bántalmak, idült székrekedés, hólyaggyulladás, női bántalmak, garat-, gége-, tüdőgyulladás, hűdések és idegbántalmak.
Utóbbiak ellen a villamos fürdők alkalmazattak meglepő sikerrel. A szigeten egyszerű portmentes sétányok, ritka szépségű virágkeresztet, 300 minden kényelemmel berendezett szoba, társalgási terem bel- és külföldi hírlapokkal ellátva, posta, telefon távírás-összeköttetéssel, gyógyszerár, hol mindennemű ásványvíz is kapható.
Rendelő fürdőorvos: **Dr. Bauer Antal**, főhercegi udvari orvos. Naponta katonák és népzene. Hajóközlekedés a főváros felől a szigeten. A szigeten lakó fürdővendégek a fürdő- és menetszolgálati előnyben részesülhetnek. Fürdő-idény tartama május 1-től október 1-ig. Lakások megrendelése a szigeten a felügyelői irodában.
Szt.-Margitsziget gyógyfürdő felügyelősége Budapest.

=LÁTCSÓ=

A legelőnyösebb és legjobb valamennyi kettős tábori látcső közül a mi, újonnan javított **látcsónk (Distanzglas).**

Ezen eszköz tiszta, színnélkül, 43 mm objektív-átmérővel; minden szemre alkalmas, még a legmesszibb távolságot is, tökéletes élességgel és tisztán mutatja, a katonai egyéneknek, valamint utazás- vagy színi előadásra egyaránt kitűnő. E látcső 8 üveggel bír, 4-szeres nagyítással, compasz és borszíjjal közvetlenül az eszközön, valamint szilárd bőrtokkal s szíjjal; dbonkint 9 frt vám- és viteldíj-mentesen. 4193

Távcsők
6 lencsével, szín nélkül, egészen finom fémbe dolgozva, legnagyobb távolságokat élesen és tisztán mutatva, 15-ször nagyítva 5 frt; 18-ször nagyítva 6 frt; vám- és viteldíj-mentesen.
Árak utólrétlenül alacsonyak! Szállítás csak utánvét vagy az összeg előleges beküldése mellett.
Sedelmaier & Schultz, Optische Anstalt, München, 17 Theatinerstrasse 17.
Legnagyobb raktár látcső- és készítményekből, Münchenben.

MATTONI ERZSÉBET SÓSFÜRDŐJE

gyógyhely Budapesten (Budán)
Megnyitattott április 27-én.
Kiváló gyógyhatással bír:
női bajokban és altesti bántalmakban.
Rendelő orvos **Dr. Bruck J.** (vigadó-ter 1.)
Egészséges fekvés, jutányos lakások, jó vendéglő. — Pontos közlekedés a társaskorsíkon reggeli 5 órától kezdve. Állomási hely: Ferencz József-ter, a régi Lloyd-épület közelében.

**HYGEA
HAJ-BALZSAM**
E hasonlíthatatlan készítmény erősti, szépi és tisztítja a haját; ósz hajnak fiatal színt és szépséget visszaadja. Nem hajfeszítő szer — hanem hatása a hajgyökérre irányul. Orvosi tekintélyektől ajánlva. 1 palackkal 2.50. — Kisérleti üveg frt 1.50.

Kizárólag Dimitrijevic S. gyógyszerésznél, Aracs, Bánát.

Hazánk legkedveltebb savanyúvize
Borral használva kiterjedt kedvezésnek örvendő
**A MOHAI
ÁGNES**
FORRÁS
Legjobb asztali- és udvari ital. Kitűnő szőlőszőlőt tesz az emésztési szerveknek.
Fő forrása József főherceg asztalán rendszerint iszolva. Prius itélésben mindenkor kapható.
Édeskuty L. csász. és kir. és szász király udvari szállítónál Budapesten Ugyaslatán minden gyógyszerárban, élelmiszerárakban és vendéglőben.

Nincs többé fejfájás!!

D. GÖTZ
MIGRAINE-PORA
Huszonöt év óta egyedül, ideges, rheuma-szerű, sőt gyomorból származó fejfájás ellen a legjobb sikerrel használtott, mit több ezerre menő közönség-nyilvánítások bizonyítják, utolsó időben a **madridi udvar** feltűnő eredménytelenségét használta. 1 ekatulya ára használati utasítással 2 frt, egy kis próba-ekatulya használati utasítással 1 frt. Eredetiben kapható csak egyedül **Fáykás József „nagy Kristóf”-hoz** címzett gyógyszerárán Budapesten. Postai megrendelések azonnal eszközöltek.

A «Franklin-Társulat» kiadásában Budapesten megjelent és minden könyvtárakban kapható:

Lady Brassey

Utazás a Napsugáron

Az angol eredetiből átdolgozta
Dr. Öreg János tanár.
Lady Brassey arcképével és számos a szövegbe nyomott képpel.
Ára vászonkötésben 2 frt 40 kr.

A «Franklin-Társulat» kiadásában Budapesten megjelent és minden könyvtárnál kapható:

A francia rémuralom története.

A legújabb források felhasználásával.
Irtta
Várnai Sándor.
Képekkel. — Ára füzve 1 frt 60 kr.

Tartalom: Előszó. — A nemzetgyűlés megnyitása. — A Bastille bevétel. — A király Párisban. — A királyi család szökése. — A hadüzenet. — Junius 20. — A marseille-i királyi hadsereg utolsó napja. — Új emberek. — Szeptember 2-ika. — A konvent. — A Temple. — A királydráma. — A jakobinus-programm. — A girondisták. — Corday Sarolta. — A fogoly királyné. — Mária Antoinette pöre. — Mária Antoinette a vérdapon. — A girondisták pöre és halála. — A «Terreurs». — A vértörvényesek. — Danton és társai. — Egy magyar áldozat. — Robespierre bukása. — Függetlenség. — A dauphin legendája.

Hirdetések és előfizetések elfogadhatnának a kiadóhivatalban Budapest, IV., Egyetem-utca 4. szám alatt.

25. SZÁM. 1890. BUDAPEST, JUNIUS 22. XXXVII. ÉVFOLYAM.

Előfizetési feltételek: **VASÁRNAPI UJSÁG** egész évre 12 frt POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt: fél évre — 6 • Csupán **VASÁRNAPI UJSÁG** egész évre 8 frt fél évre — 4 • Csupán a **POLITIKAI UJDONSÁGOK** egész évre 6 frt fél évre — 3 • Külföldi előfizetésekre a postai megfizetési módra a postai megfizetési módra a postai megfizetési módra

BESSENYEI GYÖRGY ÉS ÖSEI.

Rés megvitattott és eldöntött igazság, hogy a születési környezet, a nemzetiség, faj, kor, stb. eltörölhetetlen jegyet nyomnak a lélekre, mely azután az élet körülményeinek hatására alatt válik olyanná, a milyen a szellem összes nyilvánulásával összhangban van. A magyar költők és államférfiak életében, — hogy a külföldiekre ne is szőlünk, — mindenütt kimutatható a születés és nevelés körülményeinek elhatározó volta. Csak Kisfaludy Károlyt és Petőfit említjük, a kiknek születése, nevelkedése, a táj, a hol az élet először ragadta meg fogékony lelküket, szóval a hatás első csirái mintegy kézzel foghatólag kimutathatók. Vagy ki nem tudja, hogy Arany János erős történelmi érzéke mennyit köszönhet a családnak, a melyből származott, s a tájnak, hol gyermekeveit élte? E külső hatás vizsgálata koránsem meddő a tudományban. A lélek fejlődésének mozzanatait igazában nem elvontan, hanem e tényezőkkel kapcsolatban lehet és kell vizsgálnunk, ha sikeres eredményre törekszünk. Sok rejtett vagy legalább lappangó okbeli összefüggés válik ez által világossá és megfelfedhetővé.

Igy például Besenyei György pályájára — mint Széll Farkas most megjelent könyvében* kimutatja, — nem csekély hatással volt az, hogy ő egy régi tősgyökeres nemes családból származott, a mely a Boeskyakkal, Rákócziakkal, Ilosvayakkal, Telekikkel stb. volt összekötöttségben. Egy ily derék család változatos története meg egyfelül nagyon tanulságos a történetiőrre, másfelül sok oly politikai eseményt tesz világossá, a mely az előtt homályos volt, vagy legalább nem minden részletében érthető.

A Besenyei György ősei Besenyő-

* A nagybesenyői Besenyei-család története. Irtta és oklevél-tárral ellátta Széll Farkas. Több képpel és hasonmással. Budapest, 1890.

ről, egy hevesmegei községből származtak a részt vettek azokban a nagy nemzeti mozgalmakban, a melyek a magyarság kialakulását elősegítették. A család története visszanyúl a XIII. század elejéig. Besenyei Mihály Mátyás király alatt alnádori tisztséget viselt s pallosjogot nyert a királytól 1464-ben. Ezenkívül birtok-adományozással is jutalmazta őt Mátyás. Így kapta egyfelül a terpesi uradalmat és Szőke pusztát, másfelül Tepély helységnek felét, valamint Sántamérai Györgynek Mera, Vakméra és Egyházasméra hevesmegei községekben levő birtokait. Nem-

BESSENYEI GYÖRGY.

csak Mátyás király, hanem a nádor, guthi Ország Mihály, is többféleképp kitüntették a törvényekben felette jártas alnádort, a ki családját először emelte a nagybirtokú nemesség sorába s nem elégedett meg a királyi adományokkal, hanem önmaga is iparkodott vagyonát szaporítani. Besenyei Mihály unokája, szintén Mihály (e néven a II-ik) Ecsed várának volt várnagya Báthory András alatt. Ennek egyik fia, **György**, a XVI. század csatározásainak élénk részese volt, a ki nem üzött politikát, csak az alkalmat keresé, hogy a törököt háborgassa, mint annyian a közép és főrendű nemesség hasonló korú ifjai közül. Besenyei György Egerben, e fontos végvárban, nőtt fel, mely a környékbeli családok fiainak tanuló-iskolája volt. Innen szokott volt kicsapni a szolnoki és füleki törökre s később gyermekeit is magával viszi, a kik közül először az egyiket, de később mind a kettőt szerencsétlenül elfogják. Hogy torolja meg az elkeseredett magyar vitéz ezt az érzékeny veszteséget? Méltóan csak úgy, ha ehhez hasonló becses zsákmányt tud szerezni. Törekvése sikerül csakugyan. Egyik kicsapásánál elfogja a szolnoki vajdának, Ibrahimnak fiát, Halult.

Rendkívül érdekes és tanulságos epizódja e fogság a család történetének. A kiserelési tárgyalások megkezdődnek, a hitlevél kiállítatik s Boldizsár, a magyar ifjú, megszabadul, de most sem véglegesen. Három hónapi szabadsága után újra a szolnoki tömlőczen találjuk. A török rabnak, Halulnak, édesanyja éppen olyan türelmetlenül várja Halul kiszabadulását, mint a mily fájdalommal esik a Besenyei György atyai szívének, hogy most már nem is egy, de két fia van fogva. A török asszony magyar iródiák által Besenyei Györgyhez intézett levelében sürgeti a két rab ifjú kiserelését, és sok alkudozás után végre is kölcsönösen kiserelnek a rabok, de a másik Besenyei-fiú még mindig a tömlőczen marad s ott sin-

A m. tud. akadémia könyvtárában levő eredeti után rajzolta Cserna Károly.